Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 160 (16383) | 1983 оной июлиин 12, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

Республикымнай ажалай үдэр

ЭРХИМЭЭР АЖАЛЛАХАДА

РЕПОРТАЖ

Харьялан урдаһан Үдэ голой эрьедэ түбхинэһэн «Бурводстройн» Хориин нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын мастер Н. Ц. Очиржаповай участогай коллективэй гэшүүдэй хүдэлжэ байһан газарта хүрэжэ ерэхэдэ, хүсэтэ техникын хүнхинөөн, элһэ шорой ашаһан скреепернүүдэй хойно хойноһоо һубарин ерэжэ ябахань харагдаба. Бульдозертой «С-100» түхэлэй томо трактор, байра дээрээ эрьелдэн шорой түлхин обоолно...

Нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын энэ мастерска участогай гэшүүд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа район дотороо мэдээжэ болоһоор үнинэй. Тэдэнэй илалта амжалтые гэршэлһэн ажалай алдар солын Улаан туг ПМК-гай конторын газаа хэды дахин үргэгдэһэн, мүн үйлэдбэриинь түрүүшүүлдэ зорюулагдаһан дайшалхы хуудаһанууд гаргагдажа, районой газетэдэ бэшэгдэһэн байха юм.

—Манай участогай хүдэлмэришэд районой совхозуудай уһалууриин һубаг, ханаабуудые һэльбэн заһабарилдаг, шэнэлдэг юм. Түсэбэй ёһоор хахад жэлэй туршада 78 мянган түхэриттэ хүдэлмэри бүтээхэ ёһотой байһан һаа, мүнөө арбан нэгэ мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэнхэй,—гэжэ мастер Намжил Цыренович Очиржапов хөөрэнэ.

Энэ жэлэй эхинһээ тус коллектив Анаагай совхозой Байсын Үбэртэхи уһалууриин һубаг, ханаабуудые заһабарилаа, хаалта боолтонуудые шэнэлээ. Гадна аяар 13 мянган түхэритэй заһабарилгын хүдэлмэри Хориин совхоздо һайн шанартайгаар хэжэ үгэһэн байна.

Апрель һараһаа эхилжэ, энэ участогай гэшүүд Үдын совхоздо хүдэлмэрилжэ байна. Тэдэнэй хүсөөр Шүбэгын, Хаан-Жаргаланай һубаг, ханаабууд заһабарилагдаа, һэльбэн шэнэлэгдэжэ, эрьенүүдэрнь элһэ шорой адхагдажа, үндэр болгоогдобо.

Мүнөө коммунист Очиржаповай участогай коллектив Баруун-Хасууртайн отделениин Поднарын гэжэ газарта оршодог 120 гаран гектар сабшалан амидаралта уһаар ундалуулагдадаг болгохоор тэмсэл ябуулан, үндэр бүтээсэтэйгээр, эрхим һайнаар ажаллажа байна.

Скреепернүүдэй жолоошод—механизаторнууд Аркадий Нимаев, Анатолий Салтанов, Дмитрий Ларионов, бульдозерист Иннокентий Хлебников гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлмэрилжэ, нормоёо үдэр бүхэндэ 120—125 процентһээ бага бэшээр дүүргэнэ.

Уһалууритай болгогдожо байһан 120 гектарай 40 шахуу гектарынь мүнөө Үдын голой уһаар уһалагдажа захалба. Тиигэжэ эндэхи хонишод үбэлжөөнэйнгөө дэргэдэ сабшалангай боложо, һайн шанартай үбһэ сабшажа абалаг болохонь.

—Нүхэр Очиржаповай мастерска участогай коллектив манай совхоздо хараалагдаһан түсэбһөө гадуур Баруун-Хасууртайн уһалууриин һубаг, ханаабуудай хаалта, даамбануудые заһабарилха, эрьеэрнь элһэ шорой адхажа үндэр болгожо үгэхэ юм. Мүн Шүбэгын ханаабуудые гүнзэгы болгохоор найдуулангай,—гэжэ Үдын совхозой парткомой секретарь Д. Д. Дашидондоков хөөрэнэ.

Хориин нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын Н. Ц. Очиржаповай участогай гэшүүд түрэл Буряадай республикын алдарта 60 жэлэй ойн баярые ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтаһан байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Салтанов Анатолий Кириллович, Нимаев Аркадий Борисович, Ларионов Дмитрий Александрович.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГТЭ ХҮРТЭБЭ

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Хурамхаанай совхозой ахалагша хонишон Любовь Владимировна Тубанова республикынгаа залуу малшадай дундаһаа ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Түрүү залуу малшан» гэһэн хүндэлэлэй тэмдэгтэ хүртэбэ.

Люба басаган нютагайнгаа дунда һургуулиие дүүргэһээр лэ нүхэдтэеэ хамта түрэл ажахыдаа хүдэлхөөр үлэһэн байна. Итгэжэ нүхэр Тубанова өөрынгөө залуу наһые хонин ажалтай холбоһон намтартай. Тэрэ мүнөө комсомол-залуушуулай коллективые ударидажа, урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатай бэелүүлжэ ябана.

Н. ДАМБАЕВ.

ҮДЭР СОО 70-80 ХОНИНОЙ НООҺОН

Жэл бүхэндэ торголиг нооһо ехээр хайшалжа тушаадаг Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хонидой нооһо хайшалха хаһа түлэг дундаа эхилэнхэй. Эндэ Ноёхон һуурииай хажууда түхеэрэгдэһэн оньһожоруулагдамал томоднотдоһон пунктда 88 электромашина һаадгүй хүдэлгэгдэнэ.

Байгша ондо дурсагдагша пунктда 20 мянга гаран хониной нооһон хайшалагдаха юм. «Сагаан алта» хуряалгын эхинһээ хойшо дүршэлтэй бэрхэ хайшалагшад Баясхал Ринчинов, Лхамажаб, Лумбунов, Олег Васильев гэгшэд үдэртэ 70—80 хониной нооһо хайшалжа сугллуулна. Тиихэдэ һургуулиин һурагша Саян Цыдыпов 55—60 хониной нооһо абажа мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

Эндэхи пункт хура бороотойшье сагта хүдэлгэгдэхөөр түхеэрэгдэнхэй гэхэ гү, али гурбан һүрэгэй багтаха һарабша баригданхай юм. Колхозой хайшалагшад «сагаан алтаяа» һаяын үдэрнүүдтэ сүм дүүргэхээр шармайн оролдоно.

Н. НАМСАРАЕВ.

БАЯРАЙ СУГЛААН

Үсэгэлдэр, июниин 11-дэ КПСС-эй обкомой Политическэ гэгээрэлэй байшан соо Монголой арадай революциин 62 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан республикын ниислэл хотын түлөөлэгшэдэй суглаан болобо. Суглаае КПСС-эй Улаан-Үдын городской комитедэй секретарь нүхэр Г. Д. Басаев богонихон ороолто үгөөр нээхэдээ, манай суглаанда Улаан-Баатарай «Алтан гадаһан» гэжэ ордентэ гүрэнэй багшанарай институдай түүхын кафедрын ахалагша багша Доржпурэвын Намжил, энэл институдай пионернүүдэй болон ревсомолой хүдэлмэриин кафедрые даагша Оюун Цэвэн гэгшэд байлсана гэжэ мэдүүлбэ.

Эндэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин правлениин түрүүлэгшэ Б. С. Семенов «Монголой арадай революциин 62 жэлэй ой» гэһэн элидхэл хээ.

Монголой арадай революциин илан мандаһанһаа хойшо энэ орон танигдахаар бэшэ болоторoo хубилан хүгжөө. Монгол орон революциин урда тээ Зүүн зүгэй оронуудай эгээл гээгдэнги гүрэнүүдэй нэгэн байһан юм. 1940 ондо МНР-тэ промышленность хүгжөөгдэжэ, өөһэдынь монгол уг гарбалтай хүдэлмэришэн анги бии болоо.

1960 ондо арадай революциин социалис шатань дүүрэһэн байна. Тиигэжэ промышленностиин хурдан түргэнөөр хүгжэһэнэй аша туһаар аграрно-индустриальна орон болон хүгжэбэ. 1961 ондо МНРП-гэй XIV съезд дээрэ Монгол орон хүгжэлтын шэнэ социалис общество байгуулха үе шатаяа дүүргэбэ гэжэ соносхогдоо һэн.

Суглаан дээрэ Монгол ороной түлөөлэгшэ Доржпурэвын Намжил үгэ хэлээ.

Манай корр.

ДАЙШАЛХЫ БА АЖАЛАЙ БААТАРШАЛГЫН ТҮЛӨӨ

КУРСК. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Курскын ажалшадай гаргаһан шэн зоригой, баатаршалгын түлөө, ажахын ба соёлой байгуулалтада туйлаһан амжалтануудайнь түлөө Эсэгэ Ороноо Хамгаалтын дайнай I шатын орден хотодо олгогдобо.

Эхэ ороной үндэр дээдын шагналые барюулалтада зорюулагдажа, партийна, совет ба ниитын эмхинүүдэй, ажалшадай коллективүүдэй, Курска гарнизоной сэрэгшэдэй түлөөлэгшэдтэй хамта партиин городской комитедэй, арадай депутадуудай городской Соведэй баярай суглаан эндэ болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюроһоо бүридэһэн хүндэтэ президиум ехэ зоригжолтойгоор һунгагдаһан байна.

Суглаагшадта дулаанаар угтагдажа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев суглаан дээрэ үгэ хэлээ. Партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө үндэр шагналтайнь дашарамдуулан, хотын ба областиин ажалшадые тэрэ халуунаар амаршалһан байна.

КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй үргэнөөр ябуулагдажа байхада, Коммунис парти болон тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые тойрон совет хүнүүдэй батаар жагсаһан оршон байдалда танай һайндэр тэмдэглэгдэнэ гээд үгэ хэлэгшэ заагаа.

Ороной экономическа ба оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, совет хүнүүдэй һуудал байдалые һайжаруулха хараа шугам КПСС-эй Центральна Комитет, тэрэнэй Политбюро залан шууд бэелүүлдэг байгаа, бэелүүлхэшье юм. Энэ зорилгоор социально-экономическа хүгжэлтын эгээл шухала шэглэлнүүдтэ, нэн түрүүн ниитын үйлэдбэриие хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг үрые ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхаха, хүдэлмэридэ журам ба эмхи гурим улам бэхижүүлхэ асуудалнуудта партиин болон арадай хүсэлэл оролдолгонууд элсүүлэгдэдэг гээшэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум партиин ба ороной ажабайдалда ехэ политическэ үйлэ хэрэг болоо. Мүнөөнэй эрхэ байдалда үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха гол шэглэлнүүдые Пленум тодорхойлһон байна. Пленум дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ дотор марксистско-ленинскэ хараа бодолтойгоор, ехэ гүнзэгыгөөр теоретическэ асуудалнууд найруулагдаһан, хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулха зорилгонууд табигдаһан, КПСС-эй программые шэнээр редакцилгада бэлэдхэлтэй холбоотой гол заабаринууд үгтэһэн байна.

Партиин ба гүрэнэй дотоодын болон гадаадын политикын шухала асуудалнууд СССР-эй Верховно Соведэй наймадахи сесси дээрэ хаража үзэгдэһэн байгаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр һунгагдаһые совет хүнүүд ехэ зоригжолтойгоор хүлеэн абаһан байна. Энэнь партиин ба гүрэнэй дээдын аша туһада харюусана, манай партиин хүтэлбэрилхы ба шэглүүлхы үүргые дээшэлүүлгэдэ, коммунис байгуулалтын, газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал бэхижүүлгын зорилгонуудые бүри амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ туһа нэмэри болохо юм.

Курска байлдаанай 40 жэлэй ойн тэмдэглэгдэжэ байһан үдэрнүүдтэ Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай I шатын орденой хотодо барюулагдажа байһаниинь һайшаалтай. Галта дүхэриг дээрэхи энэ байлдаан Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын эгээл шиидхэхы байлдаануудай нэгэниинь болоһон юм гээд М. С. Горбачев онсолон тэмдэглээ. Дайсадай Белгородско-Харьковска бүлэглэлые бута сохилгоор Курска байлдаан түгэсэһэн байгаа. Энэ илалта хадаа фашизмтай хэгдэһэн тэмсэлдэ Советскэ Союз гол, шиидхэхы хүсэн гэжэ эсэслэн батадхаа һэн. Энэ илалта совет солдадай шэн зоригой һүлдэ болоо, фронтдо ба тылдэ совет хүнүүдэй дайшалхы шадабарине ба баатаршалгые, социалис байгуулалтын булюу һайн талые харууһан байгаа.

Дайнай һүүлээрхи һэргээн шэнэдхэхэ хэрэгтэ Курска областиин ажалшадай оруулһан ехэ хубитые үгэ хэлэгшэ тэмдэглээд, мүнөөдэрэй Курск ороной промышленна ба соёлой түбүүдэй нэгэниинь болонхой гээд һануулаа. Хооһон газар дээрэ һэргээн бодхоогдоһон энэ хотодо томо заводууд болон фабриканууд, научна ба соёлой эмхи зургаанууд, һургуулинууд бодхоогдонхой.

Станогууд болон приборнуудые, электронно машинанууд ба тракторнуудай запас частьнуудые, химическэ продуктнууд болон нүүдэл электростанцинуудые, олониитын хэрэглэдэг хэрэгсэлнүүдые город орондоо үгэдэг юм. Мүнөөдэрэй Курск хадаа дайнай һүрөөтэ жэлнүүдтэ тэрэниие хамгаалһан хүнүүдтэ, тэрэнэй мүнөөнэй түхэл шэнжэдэ хубитаяа оруулһан хүнүүдтэ бодхоогдоһон ёһотой хүшөөнүүдэй нэгэниинь мүн.

Энэ табан жэлдэ хотын арадай ажахын һалбаринууд найдамтайгаар хүгжөөгдэнэ. Хоёр хахад жэл соо түсэбһөө гадуур 56 миллион шахуу түхэритэй промышленна продукци худалдагдаһан байна. Тэрэнэй үйлэдбэриин хэмжээн 12,7 процентээр дээшэлээ. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар продукциин ургалтын 90-һээ дээшэ процентнь туйлагдаа. Курска байлдаанай 40 жэлэй ойдо хотын хэдэн мянгаад ажалшад түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлэй даабаринуудые дүүргээд байба.

Ажахын ба соёлой байгуулалтада областиин ажалшадай туйлаһан амжалтануудые үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК-гай секретарь элдэб участогуудта бии байгаа дутагдалнууд тухай хэлэһэн, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүдые нэрлэһэн байна.

Саашань үгэ хэлэгшэ ороной аграрна секторые хүгжөөхэ асуудалнууд дээрэ тодорхойгоор тогтоо. Совет экономикын үмэнэ байһан зорилгонуудай хэды ондо ондоошье һаань, эсэсэй эсэстэ ажалшадай һуудал байдалые һайжаруулха, тэдэнэй оюун бодолой, соёлой хэмжээе дээшэлүүлхэ, ниитын эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ гэһэн нэгэл зорилго болодог юм. Түүхэтэ энэ зорилтые шиидхэлгэдэ хүдөө ажахы шухала удха шанартай юм. КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) шиидхэбэринүүд дотор, тэрэнэй батаһан СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор хүдөө ажахые хүгжөөхэ зорилгонууд тодорхойлогдонхой. Агропромышленна комплексын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ талаар ехэ шухала шиидхэбэринүүд баталан абтанхай.

Түбэй хара хүрьһэтэй нютагууд хүдөө ажахын үйлэдбэриин шухала зоно болодог. Тус районой үүргые саашадань дээшэлүүлгэдэ, хүдөө ажахын продуктнуудые, промышленностиин түүхэй эдые үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхын тула тэрэнэй байгаалиин-экономическа баян арга боломжонуудые хэрэглэлтые һайжаруулгада парти, правительство ехэ удха шанар олгодог юм гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Хүдөө ажахыда эгээл халуун хаһа—ургаса хуряалга эхилээ. Хүдөө нютагуудта байгуулагдаһан хүтэлбэриин шэнэ органуудта, агропромышленна комплексын бүхы ажалшадта энэмнай шанга шалгалта болохо юм. Энэ үедэ хүдэлмэриин эмхи гурим, журам дээшэлүүлхэ, бии байгаа нөөсэнүүдые сүм элсүүлхэ, городуудай зүгһөө эдэбхитэй туһаламжа үзүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Саашадаа КПСС-эй ЦК-гай секретарь КПСС-эй болон Совет гүрэнэй гадаадын политическэ ажал ябуултын шухала асуудалнуудта тогтожо хэлээ.

Суглаагшадай нэрьемэ альга ташалга доро М. С. Горбачев хотын тугта орден зүүлгээ.

КПСС-эй Курска горкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Бувалин, КПСС-эй Курска обкомой нэгэдэхи секретарь А. Ф. Гудков, «Электроаппарат» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэн В. Г. Воробьев, Московско сэрэгэй округой сэрэгүүдые командалагша армиин генерал П. Г. Лушев, городой 30-дахи дунда һургуулиин багша Н. И. Сердюк, багшанарай институдай студентка И. Н. Чемодурова болон бусад суглаан дээрэ үгэ хэлээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан илалтада, коммунис байгуулалтын амжалтануудта хотын ба областиин ажалшадай оруулһан хубитые үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө парти, правительстводо гүнзэгы талархалаа тэдэнэр мэдүүлээ. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө Курска областиин ажалшад бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ зорюулха юм гээд үгэ хэлэгшэд найдуулһан байна.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэг дэбжэлтэтэйгээр баталан абтаһан байна.

Областиин түбтэ М. С. Горбачев В. И. Ленинэй памятнигта, сэрэгшэдэй алдар солын хүшөөдэ сэсэгүүдые табяа.

Партиин обкомдо областиин партийна, совет ба ажахын эдэбхитэдтэй уулзалга болжо, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй, тэрээн дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ доторхи заабаринууд болон тобшололнуудай үндэһөөр үзэл-сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, предприятинууд ба эмхи зургаануудай экономикын бүхы һалбаринуудаар 1983 оной түсэбые дүүргэхэ тухай хөөрэлдөөн болоо.

Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ областиин ажалшадай оруулдаг хубитые дээшэлүүлхэ замуудые хаража үзэхэдөө, хүдөө ажахын асуудалнуудта, агропромышленна комплексын хүдэлмэридэ ба тэрэнэй һалбаринуудые залан хүтэлбэрилгые һайжаруулгада уулзалгада хабаадагшад ехэ анхаралаа хандуулаа. Үйлэдбэриин нөөсэнүүдые эдэбхитэйгээр хэрэглэхэ, хүтэлбэриин онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха шухала гээд онсолон тэмдэглэгдээ. Ургаса хуряалгада, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаа. Поли дээрэхи бүхы ургасые гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряаха, ороoһо ба бусад бүхы продукци худалдаха гүрэнэй түсэбүүдые дүүргэхэ гээшэ партийна, совет ба ажахын зургаануудай хүдөө нютагуудтахи ажалша коллективүүдэй гол зорилго мүн.

М. С. Горбачев Суджанска ба Кореновско районуудай зарим ажахынуудаар ябаа. «Заря коммунизма» колхоздо ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй, ахамад мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдөө. Эрдэм наукын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл хүдөө ажахын үйлэдбэридэ бүри эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлхэ тухай хэлсэгдээ. Мал ажалда шанарай дүнгүүдые һайжаруулха, тосхоной социальна хүгжэлтын, гэр байра, соёлой ба ажаһуудалай объектнүүдые бариха асуудалнуудые зоримгойгоор шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ заагдаһан байна.

Курскын резино-техническэ хэрэгсэлнүүдэй заводто М. С. Горбачев технологическа хүдэлмэритэйнь танилсаһан, хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэжэ, тэдэнэй ажалай ба һуудал байдалай эрхэ байдалаар, ажалша коллективэй гэшүүн бүхэнэй үйлэдбэриин ба ниитэ-политическэ эдэбхи үүсхэлэй дээшэлһээр һонирхоһон байна. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ шэнэ нөөсэнүүдые бэдэржэ, хэрэглэхыень, хэрэгсэлнүүдэй шанарые һайжаруулхыень хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдтэ тэрэ хүсөө.

Июлиин 9-дэ М. С. Горбачев Москвагаа бусаһан байна.

(ТАСС).

ЛЕКЦИНҮҮД УНШАГДАА

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй болон СССР-эй Верховно Соведэй наймадахи сессиин материалнуудые тайлбарилха зорилгоор КПСС-эй ЦК-гай пропагандистска бүлэг республикадамнай ерэһэн байгаа. КПСС-эй ЦК-гай пропагандын таһагай инструктор Е. Г. Комарова, СССР-эй Наукануудай академиин Дэлхэйн экономикын болон уласхоорондын харилсаануудай институдай секторые даагша, түүхын эрдэмэй доктор В. Б. Воронцов, СССР-эй Наукануудай академиин Дэлхэйн экономикын болон уласхоорондын харилсаануудай институдай ахалагша шэнжэлэгшэ, экономическа эрдэмэй кандидат Б. М. Болотина тэрэнэй бүридэлдэ бии. Республикын партийно-ажахын эдэбхитэдэй, Улаан-Үдэ хотын, Сэлэнгын, Кабанскын, Загарайн, Хориин, Захаамнай, ба Зэдын районуудай үзэл сурталай эдэбхитэд болон ажалшадай урда КПСС-эй ЦК-гай пропагандистска бүлэгэй гэшүүд лекцинүүдые уншаһан байна.

ХҮДӨӨ АЖАХЫДА — ХАМТЫН ПОДРЯД

△ Хүрбын ОПХ-гай 550 гаран үнеэдэй комплексдо һү үйлэдбэрилхэ поточно-цеховой технологи, хамтын подряд амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ. △ Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1000 шахуу килограмм һүн һаагдаа гэхэ гү, али бүхыдөө 5044 центнер сагаан эдеэн үйлэдбэрилэгдэбэ. △ Һү һаалинь үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхиһөө 40 гаран процентээр дээшэлээ. △ Нёдондо нэгэ һарада ажахыда 850 центнер һүн абтаһан һаа, мүнөө тэрэнь 940 центнертэ хүрөө. △ Үнеэн бүриһөө үдэрэй 9,5—10 килограмм һүн һаагдана.

САГААН ЭДЕЭНЭЙ КОНВЕЙЕР

БҮРИ ҺАЯ болотор энэ комплексдошье дутуу дунда юумэн үсөөн бэшэ үзэгдэдэг һэн. Жэшээнь, зарим һаалишадай ажалдаа гараагүй һаань, бүлэг үнеэдынь һаагдангүй үлэхэ, элдэб шалтагаанаар хабар, намарай үедэ һү һаалиин доошолхо, ажалай журамай хазагайруулагдаха ушаршье үсөөн бэшэ гарадаг бэлэй.

Тиимэһээ эдэ мэтэ дутагдалнуудые усадхаха, һү һаалиин комплексын бүхы хүдэлмэрие шэнэ гуримаар эмхидхэхэ талаар эндэ ямар юумэнэй хэгдэһэн, хэгдэжэ байһан тухай Хүрбын туршалта-үйлэдбэриин ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хэдэн һонирхолтой жэшээ баримтанууд дээрэһээ харуулаа.

ЮРЫН ЛЭ ФЕРМЭ БАЙҺАН ААД...

— Манайда урдаашье оролдосотой бэрхэ, үнэн шударгы һаалишад, малшад яһала олон хүдэлдэг һэн. Теэд хүн бүхэн өөр өөрынгөө урдахи ажалые хараад ябадаг, үнеэдээ түргэхэн эдеэлүүлһээр, һааһаар лэ гэр тээшээ яарадаг һааб даа. Харин бүхы коллективэй ажал хэрэгэй түлөө үнэн сэдьхэлһээ һанаагаа зобохо хүн үсөөн байгаа бшуу. Юуб гэхэдэ, хамтын харюусалга бага, имагтал хүн бүхэн өөрөө ехэ һү һаагаа һаа болоо, хажуудахи нүхэрни ямараар хүдэлжэ байнаб, намда хамаатай бэшэ гэһэншүүгээр һанадаг һэн, — гэжэ ажахын ахамад зоотехник Иван Федорович Мартынов хэлэнэ.

Хэлээшээ батадхан, тэрэ нэгэ иимэ баримта дурдаба. Жэшээлхэдэ, трактористын малай байра соо үбһэ гү, али силос асаржа буулгахадань, тэрэниинь хубаалга дээрэ арсалдаан, ехэхэн шаг шууяан болодог бэлэй. «Ши, үбһэ тэжээл үлүү ехээр абааш, намда бага хүртөө» — гэжэ нэгэниинь нүгөөдэеэ зэмэлхэ, харин тэрэнь урдаһаань: «саг соогоо ажалдаа ерээд, хэрэгтэй үбһэ тэжээлээ абажа зөөхыешни хэн барляаб» — гээд һөөргэдэхэ.

Эгээл эндэһээ ажалай эмхидхэлэй, хүнүүдэй хоорондохи харилсаанай «хүндүүлхэй» талань тобойжо гарадаг байгаа ха юм. Хэрбээ коллектив нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэй, хамаг юумэнэйнгээ түлөө бүлтэ адли харюусалгатай, бүхы дээрэнь үйлэдбэрилһэн продукциингаа түлөө ажалай түлөөһэ абадаг һаань, иимэ юумэнэй тохёолдохогүй байһаниинь элитэ.

— Энээн тухай бидэ үнинэй бодомжолдог байгаабди. Малаймнай байра яһала шэнэ, типовой болонхой, тэндэхи хүндэ ажал хүдэлмэришье гол түлэб оньһожоруулагданхай. Теэд яахадаа эндэ тогтууритай һайн үрэ дүн түйлагданагүйб? Ажалай журам һайжарнагүйб гэһэн бодол һанааемнай зобоодог болоо. Түбхын түрүүн ажалай эмхидхэл болон гурим журам сахилгые, үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдые хүнүүдэй ажалай гол болон урмашуулгын түлөөһэнтэй зүбөөр холбохо онол аргануудые бэдэржэ эхилээбди, — гэжэ Хүрбын туршалта-үйлэдбэриин ажахын директор Юрий Андреевич Жигалин хөөрөөгөө эхилнэ.

Тиигэжэ бүри 1982 онһоо хойшо эндэхи һү һаалиин комплексдо поточно-цеховой технологи болон хамтын подряд нэбтэрүүлхэ эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа захалаа юм. Районойнгоо делегацитай хамта эндэхи түлөөлэгшэд тус асуудалаар Львов хотодо болоһон семинарта хабаадалсаа. Хэдэн мэргэжэлтэдынь Тульска область ошожо, тэдэнэй дүй дүршэлтэй танилсажа ерэһэн байна. Удаань зоовет-мэргэжэлтэд, экономистнууд бүхы арга боломжонуудые тооложо, дүршэлтэй һаалишад, малшадтай хөөрэлдэжэ, зүбшэжэ, хэдэн олон суглаа үнгэргэжэ, шэнэ гуримда орохо технологи, үйлэдбэриин нормо, ажалай түлөөһэнэй расценкэ, хүнүүдые урмашуулха онол аргануудые нарииаар тодорхойлоо. Илангаяа зоной дунда ойлгуулхын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаа.

Хэнэйшье мэдэһээр, урдаһаа хойшо нэгэл тогтомол гуримаар хүдэлжэ дадашаһан, һаалишадай ажалые ондоогоор эмхидхэхын аргагүй, имэл байха ёһотой гэжэ ойлгоһон хүнүүдэй һанал бодолые хубилгаха, шэнэ юумэндэ этигүүлхэ гээшэ тиимэшье хүнгэн бэшэ байба.

Үнинһөө хойшо һайнаар харууһалжа, бөөмэйлжэ, һүтэй болгоһон үнеэгээ ондоо хүндэ үгэхэгүйб гэхэ хүнүүдшье бии һэн. Би тэрээнтэй би энээнтэй нэгэ звенодо хүдэлхэгүйб гэлдэхэшье зариман байгаа.

Бага бэшэ бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобошье, эдэ бүгэдэ дабагдажа, байгша оной январь һараһаа Хуушан-Хүрбын һү һаалиин комплекс шэнэ гуримаар гэхэ гү, али поточно-цеховой технологидо орожо, хамтын подрядай ёһоор хүдэлжэ эхилээ.

— Урдань һаалишан бүхэн өөр өөрын бүлэг үнеэдые һаадаг байгаа. Харин мүнөө звено боложо хүдэлхэдөө, бүхы үнеэдээ хоорондоо адляар хубаагаад, дүрбэн оператор нэгэ доро хүдэлнэ. Хүн бүхэнэй 50 гаран үнеэн хүртэнэ гээшэ, — гэжэ звеное даагша Надежда Баляс хэлэнэ. — Звено боложо хүдэлхэдэмнай юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, бултадаа нэгэ адли харюусалгатай, бэе бэедээ эрилтэтэйгээр хандажа ажаллана, хэн нэгэнэйнгээ үбдөө, ондоо тээшэ ошоо һаань, үнеэдыень звеногоороо һаана бшуубди, — гэнэ.

— Малтнай бүлта нэгэ адли рационоор эдеэлүүлэгдэнэ гү?—гээд, асуубаб.

— Үгы даа. Тиигэжэ эдеэлүүлбэл, хайшан гээд ехэ һү абахабши. Аргагүй. Бүхы тэжээлэй оньһон машинаар хобто кормушкада адхагдадаг дээрэһээнь, нэгэ рядта эгээл һү ехэтэй, хоёрдохидонь—дундуур һүтэй, гурбадахидань—багашаг һү үгэдэг үнеэд уягдана. Тиимэһээ оньһон түхеэрэлгээр үбһэ тэжээл тусхай дозировкоор, нормоор хубаагдана гээшэ, — гэжэ эндэ байһан комплексын начальник О. Н. Постникова хэлэнэ.

Тогтомол болзор соонь үхэрнүүдые нэгэ цехһээ нүгөөдэдэнь дамжуулан оруулха, тэдэниие үрэжүүлхэ, шэргээхэ, түрүүлхэ хүдэлмэрие тусхай циклограмын ёһоор бэелүүлжэ байха зоотехническо-диспетчерскэ албан бии болгогдонхой. Тэрэниие зоотехник-селекционер Л. С. Пашина толгойлдог. Тэрээнтэй сугтаа техник-үрэжүүлэгшэ Т. Ш. Ванчикова, тоо бүридхэгшэ-лаборант Н. Н. Насатуева хүдэлнэ.

Малшадай ажалай түлөөһэн тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Хамтын подрядай ёһоор коллектив һарадаа, квартал болон хахад жэлдэ, бүхы жэл соо эды хэмжээнэй һү һаахабди, тэды тугал абажа, шэгнүүрыень тэды шэнээнээр нэмээхэбди гэжэ ажахытаяа хэлсээ батална. Цех гэхэ гү, али звено бүхэн ажахынгаа һү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха гол түсэбтэ даабариин заатагүй дүүргэгдэхэ, үлүүлэн дүүргэгдэхээр хараалжа, уялга абадаг, урдахи зорилгоёо тодорхойлдог юм.

Тиихэдэ звено бүхэнэй абаһан продукциинь зэргээр ажалайнь түлөөһэн тогтоогдоно. Бүхы звеногоороо түсэбөө дүүргээ гү, али үлүүлэн дүүргээ һаа, гол түлөөһэн дээрээ нэмэлтэ түлбэри абаха болоно. Жэшээнь, һү үйлэдбэрилгын цехэй хоёрдохи звено (даагшань М. Н. Лосева) май һарада 208 центнер һү абаха аад, тэрэнээ 281 центнертэ хүргөө. Тиигэжэ звено һааһан һүнэйнгөө центнер бүхэндэ 5 түхэриг 46 мүнгэ гол түлөөһэндэ абаад, даабариһаа гадуур үйлэдбэрилһэн продукциингаа түлөө нэмэлтэ түлбэридэ центнерэй 38 мүнгэ абаһан байна. Шэнэ гуримаар хүдэлдэг болоһонһоонь хойшо ажахыда һаалишадай ажалай бүтээсэ, үрэ дүнгүүдынь эрид дээшэлхэһээ гадна, салин хүлһэниинь хараа байса ехэ болоо. Хэрбээ урда жэлнүүдтэ һаалишан бүхэн һарадаа дунда зэргээр 180—190 түхэриг салин абадаг һаа, мүнөө тэрэнь 240—250 түхэригтэ хүрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) һү үйлэдбэрилхэ цехэй түрүү операторнууд Н. Баляс, Г. Шакирова.
М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

ХАМТЫН ХАРЮУСАЛГА ХҮСЭТЭЙ

— Һаалишан, малшан бүхэнэй мэргэжэл, шадабари, оролдолго, хамтын хэрэгтэ оруулһан хубитань хуу адли байдаггүйнь мэдээжэ. Заримандай элдэб шалтагаанаар ажалдаа гарадаггүй ушаршье бии ааб даа. Тиимэһээ коллективэй соведэй тодорхойлһон коэффициентын ёһоор гэшүүн бүхэнэй оруулһан хубитань хараада абтажа, түлөөһэнэйнь тогтоогдодог юм. Эндэ ши ехэ түлөөһэ абааш, би багые абааб гэжэ арсалдаха юумэн байхагүй,—гэжэ звеное даагша нүхэр Лосева хэлэнэ.

Мүнөө комплексын мал зунай бэлшээридэ гаргагдаад, һайжаруулагдаһан бэлшээридэ адуулагдажа, һү һаалинь үшөөшье дээшэлжэ байнхай. Эндэхид өөһэдынгөө арга боломжонуудые хаража үзөөд, Хоринн районой малшадай үүсхэлые дэмжэжэ, зунай һаранuудта үнеэн бүриһөө 1200 килограммһаа бага бэшэ һү һааха зорилго урдаа табяа. Бүхы дээрэнь ажахы энэ жэлдэ 10,2 мянган центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилжэ, 6700 центнерыень гүрэндэ худалдаад, табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Тиихэдэ эндэхид гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэй түсэбые бүри апрелиин тэн багаар дүүргээд, мүнөө даабариһаа гадуур сагаан эдеэ Эхэ орондоо үгэжэ байна.

— Хэнэйшье мэдэһээр малай ашаг шэмэ гол түлэб тэжээлһээл дулдыдадаг ха юм даа. Энээниие хараада абажа, таряалан, сабшалан, бэлшээриин ургасые эрид дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абажа байнабди. Жэшээнь, урдань гектарай 4—5 центнер үбһэнэй абтадаг газарые һайжаруулһанай, олон жэлэй ногоо тариһанай, уһалагдадаг болгоһоноймнай ашаар гектарай 25—30 центнер ургаса үгэдэг болоо. Эндэ үшөө «Фрегат» түхэлэй түхеэрэлгээр 75 гектар газарые шэнээр уһалдаг болгообди.

Энэ жэлдэ бүхыдөө 12 мянган центнер үбһэ, 2000 тонно сенаж, 5 мянган тонно силос бэлэдхэхээр хараалнабди. Таряалангай гектар бүриһөө 11,4 центнерһээ бага бэшэ ороохо, тэрэ тоодо гектарай 19 центнер хара таряа хуряажа, горитой һолоомо суглуулжа абаха зорилготойбди. Энээниие бэелүүлжэ шадаа һаа, адууһа малаа бүхы тэжээлээр хүсэд хангаха аргатайбди,—гэжэ ажахын директор Ю. А. Жигалин хэлэнэ.

Тиигэжэ ажалай эмхидхэлэй шэнэ түрүү технологи хэрэглэн, племенной-селекционно хүдэлмэрие һайнаар ябуулжа малайнгаа үүлтэр һайжаруулаад, тэжээлээр гүйсэд хангаад, ойрын жэлнүүдтэ үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа бага бэшэ һү һаадаг болохо арга боломжо бии гэжэ эндэхид батаар этигэнэ.

Һү һаалиин фермын бүлэг һаалишад. М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

ЦЕХҮҮД ГЭЖЭ НЭРЛЭДЭГЫНЬ ЗҮБ

Эндэ ямар шухала хубилалтанууд болооб гээд хаража үзэе.

Хоорондоо холбогдомол, хирпиисээр баригдаһан малай хоёр ехэ байра. Гол үүдэн дээрэнь «Хүрбын ОПХ-гай һү һаалиин комплекс» гэһэн гаршаг харагдана. Досоонь ороходо, байрань хэдэн онлоо болгогдожо таһалагданхай, үүдэнүүд дээгүүрнь: «Шэргэһэн үнеэдэй цех», «Үнеэдэй туналлаха цех», «Нарай тугалнуудай байха бокс», «Һая туналлаһан үнеэдые һааха цех», «Һү үйлэдбэрилгын цех» гэжэ аржытар бэшэгдэһэн байна. Саашань һү тушаажа абаха таһалга, улаан булан, лаборатори, искусственна үрэжүүлгын пункт, машиныи, амһарта угааха таһагууд гэхэ мэтэ бии.

Бүхы юумэнь гуримтай зохид, арит сэбэр, һаалишад хуу дүн сагаан халаадуудые үмдэнхэй ябанад. Эдэ бүгэдэ абаһаар ямар нэгэ завод, фабрикые һануулха юм.

Шэргэһэн үнеэдэй байха цехтэ түрүүлэн оробобди. Эндэ үхэрнүүд хоёр һара соо тусгаар һайн харууһа, тэжээлдэ байлгагдажа, тобир тарган болгогдодог. Тэдэндэ үбэлынь гол түлэб бүдүүн тэжээл — үбһэ, һолоомо ехээр эдюулэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, тиимэ тэжээл эдиһэн, тарган эхэ малай түлынь тобир сула гарадаг, үнеэн һүтэй байдаг шуу. Үнеэдээ туналлахаһаань 10 гаран үдэр урид эндэһээ саашань түрэлгын цехтэ оруулагдадаг байна. Эндэ үнеэд нарин харууһанда байлгагдажа, туналлуулагдана. Түрэһэнэйнгөө һүүлдэ үшөө 10—12 хоногто энэл цех соогоо эдеэлүүлэгдэнэ, һаагдана.

— Юунэй тулада үнеэдые нигэжэ амяар амяараа цехүүдтэ байлганабибди гэхэдэ, эхэ малые зоотехнигэй нарин заабариин ёһоор эдеэлүүлжэ, түрэлгэдэнь бэлдэнэбди, зүбөөр хаража туналлуулнабди. Нарай тугалнуудта эхынь уурагые садатарнь эдюулнэбди. Түрүүшын 10 хоногто тэдэ имагтал эхынгээ һү ууна гээшэ. Эдэ бүгэдын ашаар байгша ондо манай фермэдэ нэгэшье үнеэн тугал хаягүй, үхэһэн тул гарһаһан малшье байгаагүй. Бүхыдэнь 203 тугал абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлнэбди, — гэжэ комплексын зоотехник-селекционер Л. С. Пашина хэлэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, ажахынуудай олонхи фермэнүүдтэ һаалишад өөһэдөө үнеэдые түрэлгэдэнь бэлдэдэг, өөрөө хаража туналлуулдаг, һаадаг ха юм даа. Тиимэһээ түрөөдүй, түрэһэн үнеэдые хуу амяар амяараа рационоор эдеэлүүлхэ заабарииие нариинаар сахихань тэдэндэ тон бэрхэтэй бшуу. Мүнөө эндэ цех бүхэндэнь эдэ технологиие нарииаар сахиха, тусгаар мэргэжэһэн хүнүүд хүдэлнэ ха юм.

Саашаа ябажа, һая түрэһэн үнеэдые тусгаар эдеэлүүлжэ һаадаг цехтэ оробобди. Эндэ 134 үнеэдые дүршэлтэй бэрхэ һаалишад В. Н. Назымова, Т. Н. Базыкина, А. Г. Шульгина гэгшэд һаанад.

— Манай цехэйхидэй гол зорилго юуб гэхэдэ, үнеэн бүхэнэй һү үгэжэ шадаха бүхы арга боломжые тодоруулжа, эгээл һүтэй болгоод, нүгөө цехтэ тушааха һэтойбди. Тиимэһээ үнеэнэй һүеэ нэмээхэ бүринь ехэ тэжээл эдюулжэ туршадагбди. Жэшээлхэдэ, шэргэһэн үнеэн бүхэндэ үдэрэй 7,2 килограмм тэжээлэй единицэ, һаамхай үнеэдтэ —9,6 килограмм тэжээлэй единицын хэмжээнэй хоолой үгтэдэг һаань, харин бидэ үнеэн бүхэндэ 13,8—14 килограмм тэжээлэй единицэ гэхэ гү, али үбһэ, буйлуулагдаһан һолоомо, силос, сенаж, талха тарияанай зүйл, бүрдүүг садатарнь эдюулнэбди. Мүн цехтээ ороһон бүхы үнеэдые искусственна аргаар саг соонь үрэжүүлнэбди.— гэжэ тус цехэй ахалагша һаалишан Альбина Шульгина хөөрэнэ.

— Энэ цехтэ үнеэд хоёр һара соо һаагдана. Яахадааб гэхэдэ, түрэһэн үнеэд түрүүшын 2—3 һарада зүбөөр эдеэлүүлэгдэжэ, һайнаар һаагдаал һаа, саашадаа һү ехэтэй байдаг гээшэ. Жэлэй үнгэрһэн таба һарада энэ цехэйхид үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1489 килограмм һү һаагаад байна. Жэшээлхэдэ, май һарада үнеэн бүриһөө 300 килограмм һү абаха даабаритай аад, 315 килограмм һү һаагаа.

Һү үйлэдбэрилгын гол цехынь хоёр звено болгогдожо хубаагданхай. Эндэ үнеэд хуу оньһон машинаар һаагдадаг. Нэгэдэхи звенодо (ахалагшань Н. Н. Баляс) дүрбэн оператор-һаалишад, тэдэниие һэлгэжэ амаруулха нэгэ хүн хүдэлнэ. Эдэнэр мүнөө 200 гаран үнеэдые һаажа байна. Жэлэй эхинһээ тус звено бүхыдэнь 2330 гаран центнер сагаан эдеэ абаа гэхэ гү, али үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 838 килограмм һү һаагаа. Тиихэдэ үнгэрэгшэ һарада даабариһаа 40 гаран центнерээр ехэ һү абажа шадаа. Ажахын үнинэй һаалишадай нэгэн М. Н. Лосевой хүтэлбэрилдэг звеногойхид бэшал һайн үрэ дүнгүүдые түйлана.

М. НАМЖИЛОВ.
Загарайн район.

БҮХЫ ПАРТИИН

ПАРТИЙНА ҺУРАЛСАЛДА, КОМСОМОЛОЙ... ГЭГЭЭРЭЛДЭ, ЭКОНОМИЧЕСКА ҺУРАЛСАЛД... НИИТЫН ҺУРГУУЛИНУУДТА КПСС-эй Ц... (1983 ОН) ПЛЕНУМЭЙ МАТЕРИАЛНУУДЫЕ Ш...

Мүнөө үедэ партийна организацинууд июниин Пленумэй материалнуудые үргэн нийтэ арад зоной дунда ойлгуулха хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулжа байна. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненкын хэһэн «Партиин үзэл сурталай, нийтэ-политическэ хүдэлмэриин гол шухала асуудалнууд» гэһэн элидхэл соохи теоретическэ болон политическэ зааба-

ри зүбшэлнүү... вет хүнүүдэй... хараада абажа... һарануудта а... шээл үнгэргэх...

Нютагай эр... эдэ хэшээлну... зорые партии... хо зорилготой... тэлбэрилэгшэд... нэтэ түсэбү...

I. ШЭНЭ ХҮНИИЕ БҮРИЛДҮҮЛЭН ХҮМҮ... КОММУНИС БАЙГУУЛАЛТЫН ГОЛ ЗО...

Хүгжэлтэ түгэс социализмые али бүхы талаарнь нарижуулан һайжаруулга—партиин, бүхы совет арадай стратегическэ зорилго мүн. Энэ хадаа мүнөөнэй эрхэ байдалда үзэл сурталай хүдэлмэридэ партиин бэелүүлхэ гол зорилгонууд болоно. Арадай ажахын ба социальна зорилгонуудые шиидхэлгэдэ үзэл сурталай хүдэлмэриин үүргые дээшэлүүлхэ. Үзэл сурталай хүдэлмэриин онол аргые нарижуулан һайжаруулха, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ. Ёһын тэдыдэ хандалгые, шууяа гаргалгые усадхан зайсуулха.

Марксистско-ленинскэ үзэл бодолые бүрилдүүлгэ—коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын үндэһэ һуури мүн. Революционно һургаалые гүнзэгыгөөр шудалалга—совет хүнүүдэй хэлбэришэгүй үзэл бодолой эшэ үндэһэн мүн. Уласхоорондын оршом соо үзэл сурталай тэмсэлэй хурсадалга. Ажалшадые ангиин талаар хатуужуулха, тэдэнэй политическэ һэримжые хүгжөөхэ, буржуазна номнолой үүргэ нүлөөе зайсуулан сараха. Социалис байгуулалтын бүлиоу һайн байлгые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Мүнөөнэй... пагандистска... ябуулха.

Ажаллаха... мүүжүүлхэ,... сэхээр ажалла... даа үнэн сэхэ... хандаха гээшэ... хэл шэнжын үн... мократиие са... жүүлгэдэ, үй... ба гүрэнэй х... ажалшадай х... хангалтагүй м... дэ, социалис... муудые хаза... байлгада ажал... нүлөөе дээшэл... тернационализ... тизмын үзэл б... гаяа бэелүүлх... вет хүнүүдтэ...

Шэнэ хүниие... гэдэ олонниты... дэлгэрүүлэн... ба пропаганды... кэ мэргэжэл... зургаануудай,... вын үүргые д...

II. СОЦИАЛЬНО - ЭКОНОМИЧЕСКА ЗОРИЛ... ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ТАЛААР ХА...

Обществын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдтэ үндэһэн хубилалтануудые хэхэ, энээнтэй тааралдуулан зохилдуулжа үйлэдбэриин харилсаае нарижуулан һайжаруулха. Арадай ажахын үндэһэн шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ: үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ, эрдэм, техникын түйлалтануудые нэбтэрүүлгэдэ, эдеэ хоолой ба элшэ хүсэнэй программануудые бэелүүлгэдэ, ороной үйлэдбэриин хүсые ашагтай һайнаар хэрэглэлгэдэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ, энээнэй үндэһөөр манай Эхэ ороной экономическа ба өөрыгөө хамгаалха хүсые саашадань бэхижүүлгэдэ, арад зоной һуудал байдалые улам һайжаруулгада олонниты элсүүлэн хабаадуулха. Ажалай хэмжээн болон шанартай тааралдуулжа, хубаарилгын гол ёһые нарииаар сахиха. Ажахы эрхилэлгын хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ, бүхы юумэ алмаха, арьбалха, социалис мүрысөөнэй шэнэ арга онолнуудые нэбтэрүүлхэ.

Обществын үйлэдбэрилгын гол хүсэн болохо хүниие хүгжөөлгэдэ табигдадаг эрилтэнүүдые дээшэлүүлхэ. Хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабариие, экономическа эрдэм мэдэсые дээшэлүүлхэ, ажалша коллективүүдэй экономическа ажабайдалай ба һалбариин, эрдэм, техникын ба түрүү дүй дүршэлэй шэнэ

зүйлнүүд туха... нэй эрдэм мэд... хэндэ жаяг жу... мэ үүсхэхэ мэд... лигта ээзэн ёһ... хүмүүжүүлхэ.

Хүнүүдэй д... мэриин түлөө,... гэдэ тэдэниие... түлөө ажалша... дые, уялгануу... хэхэ. Ажалай... онолой, эмхид... сад нүхэсэлнүү... тые дээшэлүүл... табан жэлэй... гые хангаха... ажалша коллек... дай түбхын түр...

Июниин Пле... шудалалгые н... зацинуудай ш... ба үйлэдбэрин... нуудтай, нягтаа... захла заабари... коллективтэ т... хэшээлнүүдэй... радхагдана.

Политическэ... кабинедүүд м... шухала матери... тэлбэрилэгшэды...

ЛИТЕРАТУРА

КПСС-эй Центральна Комитедэй 1983 оной июниин 14—15-да болоһон Пленумэй материалнууд. М., Политиздат, 1983 он.

КПСС-эй Саратовска обкомой хүдэлмэри тухай тоосоон. КПСС-эй ЦК-гай тогтоол. «Правда», 1983 оной июлиин 7.

Ажалша коллективүүд тухай, предприятинуудые... ганизацинуудые... үүргые дээшэ... Хуули. «Правда...

Ю. В. Андро... гаал ба СССР... лалтын зарим... издат, 1983 он.

ХУРЯАЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ҮРГЭДЭНЭ

КРАСНОДАР. Кубаниин таряашад хуряалгын техникэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэнэ. Механизаторнууд хоёр халаанда хүдэлжэ, 1,5 миллион шахуу гектарай ороохо хадаа. Энэнэй хахад хубиин шэниисэ ба ешмээн сохигдоод байна.

Тимашевскэ районой «Красная звезда» колхозой механизатор В. Шпарага таряа хадалга дээрэ табан халаанай даабари дүүргэнэ. Үдэртэ тэрэ 70—75 гектарай шэниисэ хадажа, баал болгоно.

КИЕВ. Украинын хойто ба баруун районуудта ороохото болон ороохото бобово ургамалнуудые хуряажа захалаа. Сумска, Черниговскэ, Ровенско ба Тернопольско областьнуудай колхоз, совхозууд ургаса хуряалгада ороо. Урда ба түбэй районуудта хуряалгын хүдэлмэри баһал эршэдэнэ.

БРЕСТ. Белоруссиин Полесидэ нёдондонойхиһоо хоёр долоон хоногоор урид хуряалгын хүдэлмэри эхилээ. Областиин колхоз, совхозууд 400 мянга шахуу гектарай ороохо хуряаха болоно. Таряашад энэ хүдэлмэриие долоон хоног соо дүүргэхээр түсэблэнэ. Энээнэй тулада хуряалга-зөөлгын 500-гаад комплексно отряд бүридхэгдэнхэй. Транспортын эмхинүүд ашаанай 3200 машина хубаарилаа, ехэ ашаанай автопоезднуудые бүридхөө юм.

БРЯНСК. Областиин таряалан дээрэ хуряалгын хүдэлмэри эхилээ. Урда ба баруун районуудай механизаторнууд агрегадуудаа полидо гаргаа. Тэдэнэр 700 мянга шахуу гектарай ороохо тон богони болзорто хуряахые хараална. Хуряалга-зөөлгын 500-гаад комплекс ба отряд байгуулагдаа юм. Тэдэнэй олондонь ажалай түлбэриин аккордно-шангай гуримтай хамтын подряд нэбтэрүүлэгдээ.

КАГУЛЬ. (Молдавиин ССР). Ургаса хуряалгада техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, Молдавиин Кагульска районой таряашад амжалтануудые түйлана. 10 мянганһаа дээшэ гектар талмайн ороохон оройдоол 100 час соо хуряагдаһан байна. Комбайнууд ба жатканууд доогуур сабшахаар түхеэрэгдэһэн байгаа. Энэнь ороохоной ба һолоомоной гээлтые сараха арга олгоо. Зарим үдэрнүүдтэ ургаса хуряалгада эрхимлэгшэд аха дүүнэр Иван ба Николай Кравченканууд, С. Кириллов болон бусад механизаторнууд комбайнуудайнгаа бункерһаа 800 центнер хүрэтэр ороохо тушаадаг байгаа.

ТАШКЕНТ. Ташкентскэ районой таряашад эртын хартаабха хуряажа дүүргээ. 1300 гектарай түд бүриһөө дунда зэргээр 160 центнер хартаабха абтаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа горитой ехэ болоно. Районой ажалшад оройн сортын хартаабха жэгдэ һуулгана. Тэрэнэй талмай горитойгоор үргэдхэгдөө юм.

ДУШАНБЕ. Ленинабадска областиин Ждановай нэрэмжэтэ совхоз шэнэ ургасын помидор Сибириин районуудта эльгээжэ эхилээ. Таджигай таряашад ороной хойто хото городуудай хүн зондо бүтыдөө 6 мянган тонно томат худалдахые хараална.

(ТАСС).

...ДЫН ЗУРГААНДА

ХАНГАЛГАДА — АНХАРАЛ

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо бэлдэхэ үедөө районой медицинын эмхи зургаанууд ажал хэрэгээ нилээд эдэбхижүүлээ. Хүн зоной элүүрые хамгаалха талаар участково больницанууд, фельдшерскэ пунктнууд, районой больницын отделенинүүдэй хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ. Эмнэлгын түрүү дүй дүршэл тараан дэлгэрүүлхэ, «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн конкурснуудые, элдэб семинарнуудые үнгэргэхэ болон бусад хэмжээ ябуулганууд район дотор заншалта болонхой.

Саг үргэлжын комиссиин заседани дээрэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат М. П. Рябов, республиканска больницын терапевт В. А. Авачёва болон бусад үгэ хэлэхэдээ, Зэдын районой арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй хүдэлмэридэ олон дутагдалнууд дайралдана гэжэ тэмдэглээ. Дэрэстэйн, Бага Наранай участково больницануудай байранууд хуушаранхай, эмнэлгын зарим эмхи зургаануудта мебель ба оньһон түхеэрэлгэнүүд дутална. Малшадые үбшэлхэһөөнь урид шалгаха талаар һэргылэлтын хүдэлмэриин түсэб муугаар дүүргэгдэнэ. Торнии совхоздо хадхаляатажа үбдэгшэд олошороо. Үбшэнэй гэмээр саг зуура ажаллангүй ябадаг хүнүүдэй тоо олон.

Малшадай ажалладаг олонхи газарта бани гэхэ мэтэ дутаддана. Дэрэстэйн фермын малшад илангаяа энэ талаар муу байдалтай.

Заседани дээрэ Буряадай АССР-эй элүүрые хамгаалгын министрэй орлогшо К. Ж. Маланов, Зэдын районой түбэй больницын ахамад врач Г. Т. Цыденов, тус районой санэпидстанциин ахамад врач Д. Д. Догданов болон бусад үгэ хэлэбэ.

Верховно Соведэй саг үргэлжын комисси Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ районой медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй оруулха зорилгонуудые тодорхойлоод, дутагдалнуудаа усадхахыень медицинын органуудта дурадхаба.

Г. ЯЧМЕНЕВА.

ҮСЭГЭЛДЭР, ИЮЛИИН 11-дэ МОНГОЛОЙ АРАДАЙ РЕВОЛЮЦИИН 62-дохи ОЙ ГҮЙСЭБЭ

ҺАЛБАРАН ХҮГЖЫШ, УЛААН-БААТАР!

Улаан-Баатарай тэг дундахи «Баянгол» гостиницын оройһоо ишээ тиишээ харахада, энэ хото альган дээрэ байһан юумэдэл үзэгдэнэ. Тэрэ далайн уһанай нюрууһаа 1350 метр үндэртэ, Туула мүрэнэй үргэн ехэ нута голдо аажам тэнюунээр хаотайдаг юм. Оронои хүн зоной дүрбэнэй нэгэ хубиин ажаһуудаг, промышленностиин хахад хубиин байрладаг Улаан-Баатарай хүн зоной түрэл хотоёо саад сэсэрлиг соо умбахыень хараха гэһэн хүсэлэнгүүдээрнь омогорхон баясангүй байжа болохогүйл! Үргэ хото 1924 ондо Улаан-Баатар гэжэ нэрлэгдээ һэн.

...Ниислэл хотын гол талмай — Сүхэ-Баатарай талмай урдамни хабтайна. Нэгэ талаһаа — тэрэ хотын түб гудамжаһаа — Эб найрамдалай гудамжаһаа ехэ сэсэрлигээр таһалагдана, харин нүгөө талаһаа — ороной парламентын — Арадай Ехэ хуралай сагаан үнгэтэй мантан томо байшанда тулана. Тэрэнэй тэг дунда хазаар моритой баатарай хүшөө холоһоо тобойжо харагдана. Энэ хадаа Монголой Арадай-революционно партиин ба Монгол гүрэнэй үндэһэ һуури табигша, байгуулагша Сүхэ-Баатарта бодхоогдоһон хүшөө болоно.

Гүрэнэй оперо болон балеэдэй академическэ театрай сайбар-ягаан үнгэтэй байшангай бахананууд һүр жабхалантайгаар харагдана. «Манай ехэ театр», — гэжэ монгол арад тэрэниие нэрлэдэг. Тэрэнэй ханада соносхолнуудай үлгөөтэй байхыень харанаб. Тэрэн дээрэ нигэнэ бэшэгдэнхэй: Кара-Караевай «Тропою грома» гэжэ балет, Даргомыжскиин «Русалка» гэжэ опера. Энэ коллективэй найруулан табиһан зүжэгүүдые дэлхэйн олон оронуудай ниислэл хотонуудта хараһан, шагнаһан байха. Мүнөө МНР-тэ 14 театральна труппа тоологдоно, филармони, цирк бии.

Талмайн нүгөө талада ниислэл хотын эрхим һайн кинотеатрнуудай нэгэн тобойно. «Монголкино» гэжэ киностудида жэл бүри уран һайханай 6—7 лентэ, 80—90 богони хэмжээнэй ба баримтата лентэнүүд буулгагдадаг, гадаадын оронуудай 40-өөд кинокартина монгол хэлэн дээрэ оршуулагдадаг.

МНР-эй Гүрэнэй олониитын библиотекэ хүн бүхэнэй дура татадаг юм. Хэр үгһөө хойшо монгол арад ном һударта дуратай байһан. «Баялигаар бэшэ, харин эрдэмээр бэеэ шэмэтлэ» — гэһэн монгол оньһон үгэ бии. Теэд ямар ехэ хубилалтанууд болоо гээшэб! Арадай засагай жэлнүүдтэ хүн зон эрдэм гэгээрэл тээшэ айхабтар ехэ алхам хэһэн байна. Хэрбээ революциин урда тээ ороной хүн зоной 99,5 процентын уншажа, бэшэжэ шадахагүй байһан һаань, харин мүнөө МНР Азиин гүрэнүүдэй дунда үзэг бэшэггүйдэлые түрүүлэн сүм усадхаа. Эдэ амжалтануудынь ЮНЕСКО-гэй алтан медаляар тэмдэглэгдэнхэй. Мүнөө ороной мянган библиотекэдэ, уншалгын залнуудта 8,8 миллион ном суглуулагданхай.

Ороной урдын байдалай түхэл шэнжэ дасан дуганай оройнуудаар тэршэлэгдэнэ. Энэнь буддын шажанай үнгэрһэн үе сагые элирхэйлэн харуулна. Тэрэ ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэдэ һаад түбэг ушаруулдаг байгаа. Бүһэтэй хүнүүдэй хахад хубинь 742 дасан дугангуудта лама хубрагууд болоод, ажал хэдэггүй һэн. Мүнөө шажанай музейн байрладаг дасантай зэргэлээд Гэрлэлгын ордоной гоё һайхан байшан ургэн бодонхой. Энэнь шэнэ үе сагай түхэл шэнжые тобойсо харуулна. Хэрбээ энэ зуун жэлэй эхиндэ монголшуудай хосорон һалаха туйлдаа хүрэжэ байгаа гээшэ һаань, харин мүнөө тэрэ эгээл залуу нацинуудай нэгэниинь болоно. Ороной хүн зоной хахадһаа дээшэнхи хубинь залуушуул юм.

Хотын гол гудамжанууд Сүхэ-Баатарай талмайһаа эхи абадаг. Эдэнэй нэгэниинь Монголой гүрэнэй университедэй студенческэ хотодо абаашаха. Тэрэ 1942 ондо нээгдээ һэн. Тиигэжэ тэрэ Монголой түрүүшын дээдэ һургуули болоһон байгаа. Эдэ бүхы жэлнүүдтэ олон арбаад мянган дүршэл шадабари ехэтэй мэргэжэлтэд эндэһээ урган гаранхай. Мүнөө эндэ 9 мянга гаран студент һурадаг. Университет мэргэжэлтэдые һурган бэлдэлгын гуламта, ороной эгээл ехэ эрдэмэй түб болонхой.

Улаан-Баатарай түбэй кварталнууд гол түлэб табан дабхар гэрнүүдһээ бүридэдэг. 50—60 онуудта баригдаһан байшан гэрнүүд тэрэнэй түхэл шэнжые тодорхойлно. Олон дабхартай үндэр сагаан байшан гэрнүүд огторгой тулаһан мэтээр үзэгдэнэ. Урдандаа эндэ һээһы гэрнүүдэй байһан газарта шэнэ барилганууд үргэнөөр хэгдэнэ. Улаан-Баатарта байрын гэрнүүд олоор баригдана. (Нёдондо жэл 200 мянга шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаһан байгаа). Тиигэжэ Монгол ороной ниислэл хото үдэрһөө үдэртэ ургажа, үндыжэ, үзэсхэлэн гоё һайхан боложо байнхай.

Һалбаран хүгжыш, Улаан-Баатар!

Борис ФЕДОРОВ.
(ТАСС).
Улаан-Баатар.

Улаан-Баатарта һайндэрнүүдэй болоходо, Монголой Арадай-революционно парти болон арадай түрүүшын гүрэниие байгуулагша Сүхэ Баатарай нэрэмжэтэ гол талмай дээрэ һайндэрэй демонстраци, сэрэгэй жагсаал болодог, хүн зон олооро сугларжа хүхидэг, сэнгэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сүхэ Баатарай талмай дээрэ һайндэрэй үедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Курска дүхэригэй байлдаануудай нэгэ үе.
(Белгородско хизаар ороноо шэнжэлгын музейн архивһаа абтаһан зураг).

...РХИ БАЙЛДААНАЙ 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

...ДАЙ СЭРЭГШЭД ...ДАЛСАА БЭЛЭЙ

...лөөлэгшэд — булад хуягта танкнуудые хюдадаг расчёдуудай сэрэгшэд тунхаришагүй зоригтой байһанаа харуулаа бэлэй. Ахалагша лейтенант Ярунинай командалга доро сэрэгшэд бэеэ нюугаад, дайсанай 3 танк бута сохиһон суутай. Подразделениин бүридэлдэ манай нютагай хүбүүд Иванов, Фомин, Соколов гэгшэд байлсаһан юм.

Зенитнэ-пулемётно расчёдые шадамар бэрхээр бүридхэжэ, байлдаанай түрүүшын үдэрнүүдһээ дайсанай самолёдуудые унагааһан сэрэгшэдэй тоодо гвардиин сержант Шадчев оролсоно. Мэргэлэн буудагша коммунист В. Н. Норбоев, комсомолец Гнусарев гэгшэд дайсанай «Ю-88» самолёдые унагааһаа бэлэй. Хоюулан Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнай ордендуудаар шагнагдаа һэн.

Гвардейцүүдэй дайшалхы бэхижүүлэгшэдэй тоодо артиллерист сержант Намжил Очирович Эрдынеевые, таба дахин шархатаһан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай I ба II шатын орденуудаар, хоёр медаляар шагнагдаһан рядовой Дмитрий Содномович Чойжалсановые, Санжа Дармаевич Сарьяновые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай орденоор шагнагдаһан, дайнай һүүлдэ РСФСР-эй габьяата артистын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Георгий Федорович Лосевые, Яков Иосифович Кравчугые, дайшалхы Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан Дмитрий Прокопьевич Каратаевые, артиллерийскэ батарейн командир, гвардиин лейтенант Артем Афанасьевич Квашниниие, Иван Гаврилович Загузиниие нэрлэмээр. И. Г. Загузин дайнай һүүлдэ сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр удаан сагта хүдэлһэн, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан байна. Медицинын албанай гвардиин сержант, медсанбадай сэрэгэй фельдшер Антонина Гавриловна Загузина, дивизиин медсанбадай врач-хирург медицинын албанай подполковник Андрей Васильевич Вулгатов гэгшэдэй алдар суу фронт дээгүүр холо ойгуур мэдээжэ болоо һэн. Хэлхеэ холбооной подразделениин политрук, гвардиин капитан, Улаан Одоной орден болон олон медальтай Владимир Дармаевич Ларкин сэрэгшэдэй дунда хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн бэлэй.

Суута снайпер Советскэ Союзай Герой Никифор Самсонович Афанасьев энэ дивизидэ дайлалдахадаа, 150 гитлеровецые хорооһон, олон снайпернуудые һурган хүмүүжүүлжэ, шадабари дамжуулһан байна.

Гвардейскэ Улаан Тугта Суворовой ордента стрелково 26-дахи дивизидэ (анхаанай Зүүн Сибириин 93-дахи манай нютагай түлөөлэгшэд — гвардиин майор Афанасий Данилович Марков, гвардиин майор Михаил Васильевич Алексеев, ахалагша сержант гаубична артиллерийскэ 128-дахи полкын тагнуулшан Григорий Ильич Тунуханов, медицинын албанай гвардиин лейтенант сэрэгэй фельдшер Анастасия Георгиевна Соколовская, гвардиин сержант хэлхеэ холбоошон Бато Аюшеевич Борисов, полкын тагнуулшан Цырен Гонгорович Гармажапов, техник-лейтенант Михаил Иванович Просветов, ахалагша сержант Хандан Цыренжапович Вампилов гэгшэд габьяа зоригоо гэршэлэн, илалта шэрээлсэхэ хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулһан юм. Тиихэдээ артиллерийскэ 57-дохи полкын младша лейтенант Федор Николаевич Барышников, Цыбен Лобсанович Лубсанов, Буда Жигмитович Тудупов, Бальжима Цырендашиев, Жана Жигмитович Жанчипов, Дмитрий Семенович Астахов, артиллерийскэ батарейн командир капитан Борис Бахардуевич Семенов, Чимит-Доржи Базарович Батуев, Москваһаа Эльбэ хүрэтэр дайнай харгы гаталһан шэн зоригто пулемётчик Намдак Цыбенович Цыбенов гэгшэд түрэл ороноо хархис дайсадһаа хамгаалан дабшаа һэн. Н. Ц. Цыбенов онсо баатаршалга гаргаһанай түлөө Ленинэй, Улаан Одоной орденуудаар, «Шэн зоригой түлөө» гурбан медаляар шагнагдаһан байһа юм.

Гвардейскэ московско мотострелково 1-дэхи дивизиин стрелково 165-дахи полкдо ахалагша лейтенант автоматчигуудай ротын командир Жамсо Бальжинимаевич Ванкеев, танкнуудые сохидог расчёдой командир Доржи Жанчипов, Александр Александрович Гуляшинов гэгшэд ябаа һэн. Ульяново, Хотынец станци, Карачев хото шадар болоһон байлдаануудай үедэ эдэнэр хас тамгата хэдэн танкнуудые хюдаһан юм. Автоматчигуудай ротынхид командир Ванкеев түрүүтэй Карачев хотодо добтолгын үедэ дайсанай һайса бүхэлэгдэһэн талмайе эзэлжэрхёо һэн. Тиигэжэ дивизиингээ Карачев хото тээшэ дабшалтада харгы гаргажа үгэһэн юм. Ванкеев энэ даабари дүүргэлэнэйнгээ түлөө Александр Невскиин орденоор шагнагдаһан. Дайнай һүүлдэ 25 жэлэй турша тэрэ Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо түрүүлэгшээр хүдэлөө һэн. Ажалдаа онсо шалгараһанай түлөө Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэсэ бэлэй.

Улаан Тугта стрелково 103-дахи дивизиин хэлхеэ холбооной полкын ротын командир ябаһан ахалагша лейтенант Лука Артемьевич Богданов Орёл — Брянь гэһэн шэглэлээр байлдаануудта эгэршэгүй зоригтой байһанаа харуулжа, гүрэн түрын эгнөө үндэр хайра шагналнуудта хүртэһэн юм. Стрелково 170-дахи дивизиин 391-дэхи полкдо ахалагша лейтенант Семен Антропович Нархинов дайлалдаа һэн.

Эдэ мүрнүүдэй автор И. Х. Багдамянай гвардейскэ 11-дэхи армиин бүридэлдэ Орёл — Брянь шэглэлээр болоһон байлдаануудта хабаадаһан юм. Гвардейскэ стрелково 36-дахи корпусой тагнуулай начальнигай тушаалда ябаа һэм.

Орёл, Курск шадархи байлдаанууда сэрэгшэн нүхэдтэйгөө дайсаниие хюдалсахадаа, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы ехэ дүй дүршэлтэй болоһондонь, һүр жабхаланта хүсэндэнь баясажа ябаа бэлэйб.

Курска шадарай байлдаанда фашис арми дайнай дүүрэтэр һэгээ оробоо болиторoo сохюулһан юм. 50 үдэрэй, һүниин турша хас тамгата 30 дивизи (тэрэ тоодо 7 танкова) сүм хюдагдаһан байна. Фашистнуудай 500 мянган солдат болон офицернууд алуулаа, 1500 танк, 3000 үхэр буу, 3700 самолёт усадхагдаа бэлэй.

Совет сэрэгшэд, командирнууд амі наһаяа хайрлангүй дайлалдажа, дайсанай сохилтодо хоёр дахин хүсэтэй сохилтоор харюусадаг бэлэй. 100 мянга шахуу сэрэгшэд орден, медальнуудаар шагнагдаһан, тэдэнэй 180-ниинь Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Ленинэй агуу партиин туг доро жагсаһан бүхы совет арад фронт дээрэшье, тылдэшье шэн зоригоо, хүсэ шадалаа элсүүлэн, Курска дүхэригтэхи түүхэтэ Илалтые шэрээлсэһэн габьяатай.

Ф. БУДАЖАБЭ.
гвардиин отставкада гараһан полковник.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ЗОХЕОХЫ КОНКУРСЫН ДҮНГҮҮД

БУДАПЕШТ. Венгриин хүдөө ажахыда шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй, ухаалан зохеогшодой 1982 оной конкурсын дүнгүүд согсологдоо. 20 мянга шахуу һонирхолтой дурадхал оруулагдажа, 600 миллионһоо дээшэ форинтын экономическа ашаг үрэ туйлагдаһан байгаа. Конкурсын харуулһанай ёһоор, гол асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, тобшолон хэлэбэл, түүхэй эд, материал ба электрын элшэ хүсэ алмалгада хүдөөгэй шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй хүсэлэл оролдолгонууд элсүүлэгдэһэн байгаа.

Олохон предприятинуудта «Ухаалан зохёогшодой һаранууд», «һонирхолтой бодолнуудай үдэрнүүд» үнгэргэгдэдэг заншалтай. Тодорхой зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар захиргаан ба шэнэ үүсхэгшэдэй коллективүүдэй хоорондо баталагдаһан хэлсээнүүдэй ашаг үрэнь батадхагдаа. Энээнь зохёохы бэдэрэлгые түсэблэхэ, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ арга олгодог.

ГДР-эй КОРАБЛЬ БҮТЭЭГШЭДЭЙ ХЭРЭГҮҮД

БЕРЛИН. «Матиас-Тезенверфт» гэжэ верфиин коллектив хуурай ашаа зөөдэг «Ро-ро» түхэлэй үшөө нэгэ судна ГДР-эй далайн худалдаа наймаанай флодто дамжуулаа. Тус сериин суднанууд дээрэ ашаа тээхэ, буулгаха хүдэлмэри тусхай гидравлическа платформын туһаламжаар бэелүүлэгдэдэг.

Ехэ ашаа тээдэг байһаараа шэнэ судна хуушанайхиһаа илгарна. 6600 тонно ашаа тээхэ аргатай болонхой. Тиихэдэ навигационно шэб шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоо.

Жэлһээ жэлдэ ГДР-эй флодто мүнөөнэй шэнэ суднанууд нэмээгдэжэ байдаг. Тэдэнэр дэлхэйн хэдэн арбаад портнуудта саг үргэлжын рейснүүдые хэдэг. ГДР-эй худалдаа наймаанай флот республикын экономикын таһаршагүй хубинь болонхой. Бүхы ашаанай 40 шахуу процентнь далайн замаар бэелүүлэгдэдэг. Урдахи табан жэлэйхиһээ 25 процентээр ехэ арадай ажахын элдэб ашаа энэ табан жэлдэ зөөгдэхэ юм.

ШЭНЭ ФАБРИКА БАРИГДАНА

ГАВАНА. Хотын хажуудахи Арройс-Аренас гэжэ районда физиологическа раствор ба шуһанай плазма үйлэдбэрилхэ фабриканууд баригдана. Мүнөөнэй энэ предприяти республикын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байгаа фармацевтическэ промышленностиин шухала һалбаринуудай нэгэниинь болохо юм. Тэрэ СССР-эй техническэ туһаламжаар совет проектээр баригдажа байнхай.

Гүрэнэй түсэбэй ёһоор 1984 оной түрүүшын кварталай эсэстэ тус фабрика ашаглалгада оруулагдахаар хараалагданхай. Тиигэжэ барилгашад энэ хүдэлмэриие саг соонь эрхим шанартайгаар дүүргэхын тула ехэ хүсэлэл оролдолго гаргана. Барилга дээрэ шэнэ түрүү аргын хэрэглэгдэжэ байһан ушарһаа энэнь илангаяа шухала юм. Объектын барилгатай хамта түхеэрэлгэнүүд нэгэн доро хабсаргагдана.

(ТАСС).

ТАСС ХИЛЫН СААНАҺАА

Б. КАРМАЛИИН МНР-тэ ЕРЭҺЭН ТУХАЙ

УЛААН-БААТАР. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахаһаа, эб найрамдал аршалан хамгаалхаһаа ондоо хойшолуулашагүй зорилго мүнөөдэр үгы юм гээд МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал мэдүүлһэн байна. НДПА-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Кармаль түрүүтэй Афганистанай Демократическа Республикын партийна-гүрэнэй делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһантай дашарамдуулан, эмхидхэгдэһэн сайлалга дээрэ тэрэ үгэ хэлэээ юм.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай тусхай зорилготой политика дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, эб нарамдалай, уласхоорондын харилсаа холбооной, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болодог. Советскэ Союзай найруулһан эб найрамдалта үүсхэлнүүд, Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй Прагадахи политическэ деклараци дотор, социалис оронуудай Партийна болон гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай Москвадахи уулзалгын хамтын мэдүүлгэ дотор дэбжүүлэгдэһэн бүтэмжэтэй һайн дурадхалнууд энээнэй үнэншэмэ гэршэ болоно. МНР ба ДРА Советскэ Союзтай, бусад социалис гүрэнүүдтэй хани барисаанай, харилсаа холбооной, нэгэ нэгэндээ туһалалсалгын холбоо бэелүүлдэг.

Б. Кармаль харюугай үгэ хэлэхэдээ, мүнөө үедэ США түрүүтэй империалис бүлэгөөрхид эзэрхэг түримхэй хараа шугам нюуса далдагүйгөөр бэелүүлнэ гээд мэдүүлээ. Дайн жүрөөдэхэ түсэбүүдыень бэелүүлхэгүй гээшэ хүн түрэлтэнэй гол зорилго болоно. Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые хизаарлаха ба бүгэдэ ниитын амгалан тайбан байдал аршалан хамгаалха талаар Советскэ Союзай, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай бэелүүлдэг үнэн зүб байдалда үндэһэлһэн гадаадын политическэ хараа шугамые сүм дэмжэдэг байһанаа тэрэ мэдүүлээ. Дэбжэлтын ба социальна хүгжэлтын замаар республикын урагшаа амжалтатайгаар дабшаха хэрэгтэнь Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай үзүүлдэг туһаламжын онсо шухала байһые афган хүтэлбэрилэгшэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

ВСРП-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

БУДАПЕШТ. Социализмын дэлхэйдэ орходоо сэрэгэй бүлюу хүсэтэй болохые империализмын эрмэлзэдэг байһан дээрэһээ уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй болоод байһан мүнөө үедэ Москвада болоһон социалис оронуудай партийна ба гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай уулзалга дээрэ хэгдэһэн тобшололнууд онсо удха шанартай байна гээд эндэ толилогдоһон ВСРП-гэй Центральна Комитедэй Пленум тухай информационно мэдээсэл дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Москвадахи уулзалга дээрэ Венгриин делегациин ажал ябуулгын дүнгүүдые пленум һайшаагаа. Ягаашье һаа сэрэгэй бүлюу хүсэтэй болгохогүй гэһэн уулзалгада хабаадаһан гүрэнүүдэй хараа бодолтой пленум зүбшэнэ гээд документ дотор хэлэгдэнэ. Социалис оронуудай аюулгүй байдалые хангахын, социализмын туйлалтануудые аршалан хамгаалхын тула сэрэгэй хүсэнүүдэй тэнсүүриие тэрэ хэмдэнь үлөөхэ хэрэгтэй юм. Энэнь бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада харюусана бшуу.

ШУХАЛА ПОЛИТИЧЕСКЭ КАМПАНИ

УЛААН-БААТАР. Социалис Монголдо шухала политическэ кампани — аймагай, городской партийна конференцинүүд болоо түгэсөө. 76 мянганһаа дээшэ монгол коммунистнуудые түлөөлһэн тэдэнэй делегадууд бүтэмжэтэй һайн зохёохы эрхэ байдалда хэгдэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолһон, МНРП-гэй XVIII съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ ажалшадые элсүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалһан байна. Партиин дотоодын ба гадаадын политикые, Советскэ Союзай болон хани нэгэдэлтэ аха дүү бусад социалис оронуудай залан шууд эб найрамдалта хараа шугамые сүм дэмжэдэг байһанаа тэдэнэр мэдүүлээ.

Монголой долоодохи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө, продукциин шанарые һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ партийна организацинуудай ябуулдаг ажалые конференцидэ хабаадагшад шэнжэлээ. Совет түрүү дүй дүршэлые шудалжа, зохёохы ёһоор хэрэглэхэ гээшэ заагдаһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ шухала үүргэ дүүргэхэ гээд партийна конференцинүүд дээрэ тэмдэглэгдээ.

БҮРИН ХҮСЭДӨӨР ҺАЙШААНА

УЛААН-БААТАР. НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, ПНР-эй, СРР-эй, СССР-эй ба ЧССР-эй партийна болон гүрэнэй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай Москвада болоһон уулзалгын дүнгүүдые МНРП-гэй ЦК хаража үзөөд, тэрээндэ хабаадагшадай баталан абаһан хамтын мэдүүлгэ соохи бүтэмжэтэй һайн дурадхалнуудые бүрин хүсэдөөр һайшаан дэмжэбэ.

Москвагай уулзалга политическэ ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоһон байна гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай баталан абаһан тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Аха дүү социалис оронуудай хүтэлбэрилэгшэд уласхоорондын байдалые дахинаа хамгаалраа шэнжэлээд, уласхоорондын байдалай улам шахардуу шанга, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай тогтуурингүй болоожо, уршагта хойшолонтуудтай ядерна дайнай аюулай үргэдэһэндэ һанаагаа зобожо байһанаа мэдүүлээ.

Европын социалис оронуудай оруулһан шэнэ эб найрамдалта дурадхалнууд социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай эб найрамдалта гадаадын политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлдэг байһые, энээнэйнь бүхы дэлхэйн арадуудай аша туһада, хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэ харюусадаг байһые тодо хурсаар гэршэлнэ. Американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые энэ жэлэй һүүл багта баруун Европын хэдэ хэдэн оронуудай газар дайда дээрэ тараан тодхохые түсэблэжэ байһан ушар гансал энэ түбидэ бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ ехэ аюул хойшолонгуудтай байна гэжэ МНРП-гэй ЦК тоолоно.

Ядерна дайнай улам ургажа байгаа аюулые зайсуулан сараха, бүгэдэ ниитын эб найрамдалые бэхижүүлхэ, хамгаалха бодото харгы зам Москвагай уулзалга дээрэ тодо хурсаар заагдаһан байна гээд документ дотор хэлэгдэнэ.

НИКАРАГУАГАЙ МИД-эй НОТО

НЬЮ-ЙОРК. Гондурастай энэ ороной хилэ шадархи райондо тохёолдоһон айхабтар хүндэ хүшэр байдалда Никарагуа уласхоорондын эмхиин анхаралые дахинаа хандуулба. Гондураста шэбээлһэн контрреволюционно хүлһэншэд хоёр ороной хоорондохи сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөе улам һүжэрөөхэ зорилготойгоор бүдүүлиг муухай ябуулга хэхые бэлдэжэ байна гэжэ Никарагуагай МИД-эй Гондурасай засагаархидта эльгээһэн ното дотор заагдана. Энэ нотын буулгабари ООН-ой штаб-байшан соо тараагдаһан байгаа. Сандинис арадай армиин хубсаһа үмдэһэн Сомосой сэрэгшэдэй Гондурасай хилэ шадархи һуурин тосхонуудай нэгэндэ добтолго сэрэгэй ябуулгануудай һүжэрэлгын шалтагаан боло... хо ёһо... гээд документ дотор хэлэгдэнэ.

«Эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые» хэхэ талаар Гондурасай засагаархидай гэршэ баримтагүй гэмнэлгэнүүдые Никарагуагай правительство энэ документ соогоо ори таһа арсаба. Хоёр ороной хоорондохи харилсаае һайжаруулхын тула хөөрэлдөөнүүдые эхилхэ уряатайгаар тэрэ дахинаа хандаба.

Нютаг нютагай һонин

ХАРАЛГЫН ДҮНГҮҮД

Тосхон, һууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар харалгын дүнгүүд Прибайкалиин райондо һая гаргагдаба. «Районой эрхим һуурин» гэһэн хүндэтэ тэмдэг Ильинкэдэ ажаһуугшадта барюулагдаба. Арадай депутадуудай Түрхын поселково Соведэй түлөөлэгшэд эмхидхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулаа гэжэ элирээ. Тиимэһээ Горячинск һуурин харалгын дүнгүүдээр II шатын Дипломдо хүртөө. Гадна Гремячинск, Турунтаево, Татаурово һууринуудта хүн зоной ажаллаха, амархада, элүүр энхые хамгаалгада тааруу эрхэ байдал тогтоогдонхой гэжэ тэмдэглэгдээ.

Турунтаево һууринай Комсомольская үйлсэ районой эрхим үйлсэ гэжэ мэдэрэгдээ. Гремячинск тосхоной Байкальская, Троицк тосхоной Түбэй үйлсэнүүд ногооруулгынгаа, жэшээтэ гуримайнгаа талаар мүн лэ үзэмжэтэй һайхан гэһэн сэгнэлтэдэ хүртөө. Кикын мехлесхозой модошодой, Комо һууринай дунда һургуулиин багшанарай, Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэдэй байдаг гэрнүүд байрын эрхим гэрнүүд гэжэ дэмы бэшэ нэрлэгдээ юм. Жэшээтэ гуримтай айл бүлэнүүд эндэ ажаһууна.

Н. ТЕСЛЕНКО.

АЛТАН ТҮРЭ

Хяагтын-Адагаар айлшалаа һаа, Михайловтанай бүлэ тухай һайн һайхан үгэнүүдые заатагүй дуулахат. Ушарынь гэхэдэ, Василий Иванович Татьяна Дмитриевна хоёр наһан соогоо эбтэй эетэй ажаһуужа, арбан үхибүүдээ ажабайдалай үргэн замда гаргаа юм. В. И. Михайлов ажалай баян намтартай хүн. Бухгалтераар, колхозой түрүүлэгшээр оролдосотой һайнаар хүдэлһэн байна. Наһанайнгаа хани Татьяна Дмитриевнатай суг мүнөө ажахыдаа ямаршье хүдэлмэридэ туһалхаһаа арсадаггүй.

Һая нютагайнь зон, үри хүүгэдынь олоороо сугларжа, Михайловтан алтан түрэеэ наяруулба. Үхибүүдэйнгээ зүгһөө анхаралаар хүреэлүүлэн баясаа, уяраа даа. Михайловтанай ехэ хүбүүн Василий, мүн Михаилынь түрэл «Пограничный» совхоздоо механизатораар, барилгашадай бригадираар хүдэлнэд. Леонид хүбүүниинь Фрунзе хотодо жолоошоноор, Тамара басаганиинь Харанхын 18-дахи ГПТУ-да, Владимир Надежда хоёрынь плавико-шпатова руднигта мастернуудаар, Алла Люба хоёрынь Улаан-Үдэдэ столовонуудай трестдэ хүдэлжэ, түрэлхидэйнгөө ажалша алдарыень арьбадхажа ябана ха юм. Тиихэдэ «Братсклесстрой» трестын СМУ-гай начальнигаар Юринь, геодезистээр Сергейнь хүдэлдэг.

20 ашанар, 3 гушанар үбгэн аба, хүгшэн ажынгаа һайндэртэ ерээ.

Арадай депутадуудай Хяагтын-Адагай сельсоведэй гүйсэдкомой секретарь М. П. Якимова Михайловтанда гэрлэһэн тухай шэнэ үнэмшэлгэ барюулжа, нэрьемэ альга ташалган болоо. Сельсоведэй түрүүлэгшэ Я. И. Лазарев сугларагшадай зүгһөө үнэн зүрхэнэй амаршалгын үгэнүүдые хэлэһэн байна.

Е. СУРМАЧ.

АЯНШАЛГАДА МОРДОБО

Далахайн совхозой мяхалиг малай фермые даагша В. Ц. Бадмаев республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлэй бүридэлдэ орожо, түлөөһэгүй путёвкоор Болгариин Арадай Республикаар аяншалха золдо хүртэбэ. Залуу коммунист, дүршэл ехэтэй малшан В. Ц. Бадмаевай хүдэлмэреэ шадамар бэрхээр эмхидхэһэнэйнь ашаар, «мяхалиг үүлтэрэй малай гүүртын 1982 оной эрхим коллектив» гэһэн нэрэ зэргэ фермэдэнь олгогдоһон байна. Гүүртые даагша өөрөө «районой 1982 оной чемпион» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Үйлэдбэридэ эрхимлэгшэдые түлөөһэгүй путевконуудаар шагнаха гурим тон һайшаалтай. Болгари ошохо бүлэгтэ СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой тугалшан Доржо-Ханда Данзанова оролсоо. Буряадай АССР-эй габьяата малшан, ажалай ветеран Мария Жаповна Бадмаевагай хүтэлбэрилдэг тугалшадай коллективтэ тэрэ хүдэлдэг юм.

Гадна энэл районой Хамниин совхозой эхэ хонидой отарын хонишон Валерий Мункуев Эхэ оронойнгоо ниислэл хото түлөөһэгүй путёвкоор мордобо. Тэрэ эсэгынгээ — Сергей Баторович Цыдемпиловэй хүтэлбэрилдэг эрхим хонишодой бригадада хүдэлдэг юм.

Манай корр.

Москвагай эрдэмэй-баримтата фильмүүдэй студида Парижска Коммунада хабаадаһан суутай ород басаган Елизавета Дмитриева тухай кинолентэ буулгагдажа түгэсхэгдөө. Фильмын яажа байгуулагдаһан тухай хөөрэжэ үгэхыень сценариин автор Вольф Седых гэгшые АПН-эй корреспондент Людмила Птицына гуйһан байна.

ПАРИЖСКА КОММУНАДА ХАБААДАГШАДА ЗОРЮУЛАГДАНА

— Нэгэтэ студиһаа хонходоод, сценари бэшэхыемни дурадхаһан юм,—гэжэ Вольф Седых хөөрэнэ,—«Бастилиин талмай дээрэхи бодолнууд» гэһэн ном соо ород революционер басаган Елизавета Дмитриева тухай очерк уншаһан байгаа. Энээнэй урда тэрэ хэзээшье сценари бэшэжэ хэзээгүй байгааб. Гэбэшье Парижска Коммунын түүхые үнинэй шэнжэлдэг тула түс темэ намда дүтэ юм. Би зүбшөөлөө үгөөд, япала түргөөр энэ хүдэлмэрие түгэсхөө һэм.

Парижска Коммунада, тэрэнэй геройнуудта, тобшолон хэлэбэл, Елизавета Дмитриевада зорюулагдаһан номууд манай орон дотор, Францидашье олон лаб даа. Революционер басаганай ажабайдал ба баатаршалга тухай хөөрэхэ зорилго би урдаа табяа һэм. Түүхын баримтануудай хажуугаар мүнөөнэй Франциин ажабайдалые, Парижска Коммунын үе сагай үйлэ хэрэгүүдэй намтартань гү, али хуби заяандань нүлөө үзүүлһэн хүнүүдые шэнэ фильм дотор харуулха гэжэ шиидээ бэлэйб.

Тиин манай фильмдэ хабаадаха дурадхалтайгаар Карл Марксын гуша Робер-Жан Лонгедэ хандаха ёһоороол хандаһан байгаабди. Юундэб? гэжэ таанад һураха байхат. Юундэб гэбэл, нэн түрүүн иимэ байна. Марксын эмхидхэһэн I Интернационалай Ородой секцидэ хабаададаг Елизавета Дмитриева Марксын уряалаар Лондон ошоһон байгаа ха. Ородой секциин гэшүүдэй гуйлтаар Маркс Интернационалда тэдэнэй түлөөлэгшэ байгаа гээд мэдээжэ. 1870 оной һүүлдэ Е. Дмитриевагай Лондон ерэхэдэнь, Марксын бүлэ һайнаар угтаһан байгаа. Тэдэнэй ехэ басаган Женнитэй тэрэ иланганя дүтөөр нүхэсэһэн байгаа гэжэ Дмитриевагай бэшэгүүдынь гэршэлнэ. Тиин Парижска Коммунын сууряанай Лондондо хүрэхэдэнь, Маркс 20 наһатай ород революционер басагые Франци эльгээгээ һэн. 1871 оной мартагдашагүй тэрэ хабар Парижда болоһон үйлэ хэрэгүүд тухай Интернационалда, Марксда тэрэ мэдээсэхэ үүргатай байгаа.

Тиигэжэ Дмитриева Марксда бэшэгүүдые бэшэдэг байхаһаа гадна, Парижые хамгаалха Эхэнэрнүүдэй холбоое эмхидхэгшэдэй ба тэрээндэ хабаадагшадай нэгэниинь болоһон намтартай. Нүгөөдэ мэдээжэ коммунарка Луиза Мишельтэй ба Россиһаа ошоһон Корвин-Круковскаятай тэрэ эндэ танилсаһан юм.

Елизавета Дмитриевагай Лондон ошоһон тухай фильмын хэһэгые тайлбарилхыень, научна коммунизмын үндэһэ һуурие табигшатай, Интернационалые байгуулагшатай тэрэ үеын ород революционернүүдэй бэелүүлдэг харилсаа холбоон тухай Карл Марксын гушые хөөрэжэ үгэхыень гуйбал, зүб зүйтэй болохо гэжэ һанаһан байгааб. Олон жэл танил һэн тула Робер-Жан Лонгедэ эртэнһээ бэшэг бэшэһэн, совет киногой хүдэлмэрилэгшэд ошохо гэжэ дуулгаһан байгааб. Тэрэ бидэниие хүлеэжэ байгаа һэн. Тиигэжэ Косиньи үйлсэдэ фильмын тон шухаг хэһэгые буулгаһан байгаабди. Карл Марксын түрэһөөр 165 жэлэй ойдо фильм экранда гарахадаа харагшадай һонирхол үүсхэхэ гэжэ һанагдана. Юуб гэбэл, ород революционернүүдтэй, тэрэ тоодо Парижска Коммунын түүхэдэ хабаатай хүнүүдтэй К. Марксын бэелүүлдэг харилсаа холбооной ямар нэгэн шэнэ талань фильм соо харуулагдана бшуу.

Арба гаран жэлэй саада тээ Елизавета Дмитриева тухай материалнуудые суглуулха үедөө Парижда тэрэнэй зээ басаган Нина Владимировна Кушелеватай танилсаһан хүм. Манай фильмдэ тэрэ баһал хабаадана. Елизавета Дмитриевагай балшар бага, эдир наһан тухай, тэрэнэй абари зангай тогтонижолгодо ехэ нүлөө үзүүлһэн ородой агууехэ демокрадууд Добролюбовай, Чернышевскиин, Писаревэй зохёолнуудтай танилсаһан тухайнь тэрэ фильм дотор хөөрэнэ. Елизавета Дмитриевагай ябадаг газарнуудаар—Латиин кварталда, Парижые хамгаалха талаар француз эхэнэрнүүдэй холбооной түрүүшын комитедүүдэй байгуулагдаһан Эколь ба Аррас гэжэ үйлсөөр Нина Кушелеватай хамта ябажа хараабди. Коммуные хамгаалагшадай суглардаг байшангуудай подъезднүүдэй дэргэдэ байгаад, Нина Владимировнагай хөөрэжэ байһан кадрнууд фильмдэ бии.

«Парижска Коммунын хани нар» гэһэн холбоондо, нэн түрүүн тэрэнэй генеральна секретарь Жан Брертэ ехэ туһалһанайнь түлөө кино буулгаһан манай бүлэгэй гэшүүд ехэ баяртай. 1871 оной майда баррикаданuудай баригдаһан, шанга байлдаануудай болоһон районуудаар тэдэнэртэй хамта ябажа хараабди. Бидэнэртэ бии байһан Парижска Коммунын үеын фото болон һиилэмэл зурагуудаар бүхэли үйлсэнүүд, талмайнууд абаһаар танигдаа һэн. Тиигэжэ бидэнэр гайхалтай мэдээрэлдэ абтаа һэмди, тэрэ мэдээрэлые харагшадта хүргэжэ шадахабди гэжэ найданабди. Жан Брер фильмын гурбадахи хабаадагша болоно.

Жэл бүри майн һүүлшын воскресениде Пер-Лашез гэжэ хүүр дээрэхи Коммунарнуудай ханын дэргэдэ үнгэргэгдэдэг заншалта жагсаалые буулгаһан кадрнууд фильмдэ оруулагдана. Энэмнай ажабайдалһаа абтаһан «хэһэг» болоно. Өөһэдынгөө эрхэнүүдые хамгаалхын түлөө жагсаалда гараһан француз ажалшадые—Парижска Коммунарнуудай хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэдые буулгаха азатай байгаабди. Эдэ кадрнууд сценарида һүүлдэ оруулагдаа һэн. Энээниие уридшалан мэдэхын аргагүй байгаа бшуу. Юрэдөөл, манай бүлэг ехэ урагшатай ябаа һэн. Жэшээнь, композитор Клеменэй коммунарнуудай баатаршалгада зорюулагдаһан. «Когда созревают вишни» гэһэн дууе Монмартрда дуулажа байхыень шагнаа һэмди. Энэ дуунай нэрээр фильм нэрлэгдээ юм. Парижай пролетариин костюм, самса үмдэһэн, хүзүүндээ улаан бант зүүһэн артист сэдьхэл хүдэлгэмөөр дуулажа байгаа һэн. Оператор Евгений Потиевский иимэ сюжедые буулгангүй гараха юм аал? Хожомынь режиссер Наталья Полонскаятай хамта буулгаһан материалаа хараад байхадаа, фильмын сценарие нэгэ бага хубилгаха, шэнэ сюжедүүдтэ текст бэшэхэ гэжэ нэгэн һаналтайгаар шиидээ һэмди.

Жорж Сориагай бэшэһэн Парижска Коммуна тухай табан боти номһоо зурагууд болон документнүүд, өөрымни архивһаа абтаһан материалнууд фильмдэ хэрэглэгдээ. Гэбэшье КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институтдай музейһээ намда үгтэһэн документ эгээл һонин юумэн болоно. Энэмнай Елизавета Дмитриевае бүхы наһаарнь түрмэдэ хөөхэ тухай Версальска трибуналай шиидхэбэриин фото-буулгабари болоно. Тээд Елизавета Дмитриева зугадаһан, энэ шиидхэбэринь бэелүүлэгдэнгүй үлэһэн байгаа гээд мэдээжэ.

Коммунада, мүн тэрээндэ хабаадаһан ород хүнүүдтэ бидэ фильмые зорюулнабди. Францидахи ба Россидахи эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэгшэдэй, хамтын һайн һайхан үг зорилгонуудай түлөө тэмсэлдэ ами наһаяа үгэһэн ород ба француз революционернүүдэй заншалта, аха дүү ёһоной харилсаа холбоон тухай танилсуулха хүсэлтэйбди.

(АПН).

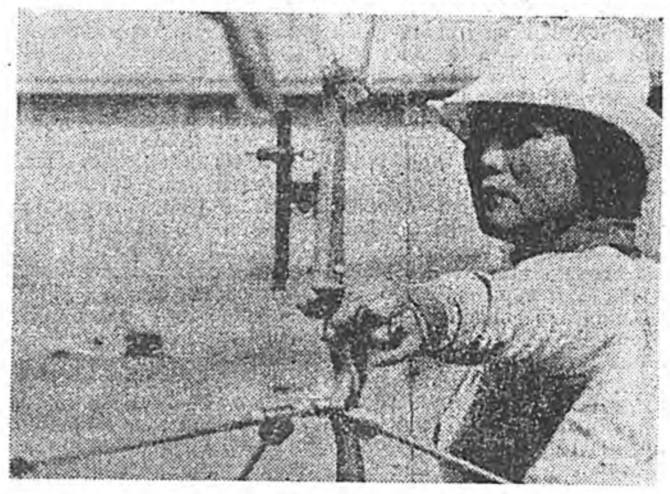

ТҮГЭСХЭЛЭЙ МҮРЫСӨӨНДЭ БЭЛДЭНЭ

Һур харбалгаар РСФСР-эй хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай суглуулагдамал командануудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Чувашай АССР-эй ниислэл — Чебоксара хотодо болобо. Хүдөө ажахын зургаан дээдэ һургуулиин мэргэшүүл энээндэ хабаадаһан байгаа.

СССР-эй спортын мастер Галина Ивановна Эрдынеевагай һурган һоридог Буряадай хүдөө ажахын институтдай суглуулагдамал команда мүрысөөнэй дүнгүүдээр илалта туйлажа, РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын ба хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын кубогаар, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. Энэ хадаа манай республикын түлөөлэгшэдэй ээлжээтэ ехэ илалта болоно.

Москвагай Тимирязевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын академиин спортсменүүд хоёрдохи һуури эзэлбэ. Чувашай хүдөө ажахын институтдай студентнэр гурбадахи шанда хүртэһэн байха юм.

Буряадай хүдөө ажахын институтдай агрономическа факультедэй нэгэдэхи курс дүүргэһэн Соёлма Ринчинцыngуева һайн һорилго бэлэдхэлтэй байжа, бүхы дүрбэн зайда түрүү һуури эзэлээд, М-2 упражненеэр 2347 очко тудажа, чемпионой нэрэ солодо хүртэбэ. Гадна тэрэ СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргээ. мастер Долгоржаб Доржиева хоёрдохи һуурида гараба.

Түрүүшын үдэрһөө хойшо эрэшүүлэй дунда һонирхолтой шанга, ана-мана тэмсэл болоо. Ленинградай ветеринарна институтдай студент уласхоорондын классай спортын мастер Василий Худоба илалта туйлаһан байна. Манай республикын түлөөлэгшэ спортын мастер Цыдып Аюшеев 2270 очко тудажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

* * *

Һур харбалгаар СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Украинын ССР-эй Шэнэ Каховко хотодо боложо, бүхы союзна республикануудай 120 гаран мэргэшүүл хабаадаһан байгаа. Дэлхэйн урдын чемпионка, спортын габьяата мастер З. Рустамова (Душанбэ), уласхоорондын классай спортын мастер И. Файнштейн (Хабаровск) түрүү һуури эзэлжэ, СССР-эй Кубогта хүртэбэд.

Республикымнай бэрхэ харбагшад —уласхоорондын классай спортын мастер Светлана Николаева—наймадахи, спортын мастер Цыденбал Цыренжапов 12-дохи һууринуудта гараһан байха юм.

Мүнөө манай республикын бэлигтэй бэрхэ харбагшад июлиин 29-һөө августын 4 хүрэтэр Москвада үнгэргэгдэхэ СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахаар бэлдэжэ байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахын тула һорилго бэлэдхэл эдэбхитэйгээр хэжэ байһан уласхоорондын классай спортын мастер Цыбикмит Жамьяндашиева-Бумбошкина.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

Хүршэнэрэй һонин

ҺУРГУУЛИИН ҺҮҮЛЭЭР —СОВХОЗДОО ҮЛЭБЭ

Алайрай районой Нельхайн дунда һургуулиин 8—10-дахи классуудай һурагшад ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, ажалай ветерануудтай уулзабад.

Һургуулиин директор А. А. Арзаев, КПСС-эй райкомой хүдөө ажахын таһагые даагша Н. Д. Низамов, Тыргетын, Нельхайн совхозуудай директорнүүд В. С. Гончаров, А. Д. Ботяков, эдэ ажахынуудай парткомуудай секретарьнар П. П. Урбанов, В. А. Марченко, совхозой түрүү механизатор Григорий Горовой, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Серафима Тулонова гэгшэд ахалагша классайхиндай урда халуун үгэнүүдые хэлэжэ, түрэл совхоздоо үлэжэ, ажаллахыень уряалбад.

Удаань һурагшад Таня Жернова, Лена Береденина, Надя Горовая болон бусад һургуулиин һүүлээр совхоздо үлэжэ, ажаллахаар эндэ сугларагшадые найдуулбад.

БАЛТА, ХАДУУРЫЕ АЛДАРШУУЛАЯ

Кутулик тосхоной соелой байшанда арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй уран һайханай наада харалга «Балта ба хадуурые алдаршуулая!» гэһэн уряа доро үнгэроо.

Уран һайханай коллективүүдэй программада Коммунис партида, Эхэ орондо зорюулагдаһан эрхим зохеолнууд оруулагдаһан байжа, харагшадай нэрьемэ альга ташалганда хүртэбэ.

Алайрай дунда һургуулиин уран һайханай коллектив нэгэдэхи, Ангарска болон Иваническа дунда һургуулинууд удаадахи һууринуудые эзэлээ.

С. ЕЛАЕВ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

АДЛИ ТЭГШЭ ЭРХЫН ЁҺО ГУР[...]

ФРГ-гэй федеральна канцлер Г. Коль ба тэрэнэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншер гэгшэдэй үнгэрһэн неделидэ албанай хэрэгээр манай орондо ерэлгэ, совет хүтэлбэрилэгшэдтэй тэдэнэй хөөрэлдэһэн ушар хадаа бүхы дэлхэй дээрэ туйлай ехэ анхарал татаһан үйлэ хэрэг болобо. Хоёр талын харилсаануудта элдэб янзын уулзалга ба алишье талада ашатай туһатай харилсаа холбоонуудые хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ замаар саашадаа дабшахаар бэлэн байһанаа хоёр тала элирхэйлэн харуулна гээд тэмдэглэгдэнэ. Тиигэхэ зуура хөөрэлдөөн дээрэ Советскэ Союз ба ФРГ хоёрой хоорондо 1970 ондо баталагдажа, Москвада гар табигдаһан Договорой түүхэтэ удха шанар онсолон тэмдэглэгдэһэн байна. Түс документын ашаар манай оронууд олон жэлэй туршада бэе бэеэ ойлгосон, бии болоһон асуудалнуудаа хоёр талые хангамаар шиидхэдэг байһан.

Совет-баруун герман харилсаанууд Европодо, мүн тэрээнһээ холо саагуур, илангаяа уласхоорондын байдалай улам шахардуу шанга боложо байһан мүнөө үедэ тон ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энэ талаар дэлхэйн хэблэл өөһэдынгөө тайлбаринууд дотор Ю. В. Андроповой хэһэн уряануудта онсо анхарал хандуулна. Тэдэ уряануудынь бодото дээрээ гансахан ФРГ-дэ бэшэ, харин НАТО-гай бүхы оронуудта хандуулагданхай. Тодорхойлон хэлэбэл, дунда зэргын зайда буудагдаха зэбсэгүүдые Европодо олошоруулхын оронда тэдэниие горитойгоор хороожо, манай түбидэ, мүн бүхы дэлхэй дээрэ уласхоорондын байдалые бүхыдэнь тогтууритай болгохын тулада хоёр талын аша туһын хуулита хэрэгүүдые хараада абалсан, үнэн сэхэ хэлсээнүүдые баталан абахын тулада мүнөө бии байһан арга боломжонуудые хэрэглэхэ ябадалда тэрэ уряа зорюулагдана.

Бүгэдэндэ мэдээжэ болоһоной ёһоор, Баруун Европын хэдэ хэдэн оронуудта, тэ[...]

МИЛИТАРИС ААШАН[...]

США-гай вице-президент Дж. Буш Европоор дэншэлгэ хэхэ зуураа, Англи, ФРГ хүрөөд, Хойто Европын оронуудаар ябаба. Сагаан байшан өөрынгөө эльгээмэлэй урда гол түлэб хоёр зорилго табиһан: нэгэ талаһаа, Советскэ Союз ба социалис хани нүхэсэлэй оронууд тээшэ шэглүүлэн дунда зэргын зайда буудагдаха американ шэнэ ракетэнүүдые энэ жэлэй декабрь һарада Баруун Европодо тараан тодхохо ябадалые США-гай союзнигуудаар үгэ дуугүйгөөр дэмжэлгэ туйлаха, нүгөөдэ талаһаа, дайн сэрэгтэ эсэргүү тэмсэлэй Европодо үзэгдөөгүй ехээр үргэдэжэ байһан ушарые номгоруулга болоно. «Вашингтон пост» газетын онсолон тэмдэглэһэнэй ёһоор, «Европодо политическэ талаар үзэгдөөгүй халуун намар болохонь. Ядерна дайнда эсэргүү манифестацинууд энэ түбиин түүхэдэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ хэмжээтэйгээр болохо байна».

Баруун Европодо Буш өөрыгөө һэнгэргүй дээрэлхүүгээр харуулһан байха юм. «Яажашье һаань, энэ жэлэй эсэстэ «Першинг-2» ракетэнүүд Европодо тараан тодхогдохо» гэжэ тэрэ суг ябалсаһан журналистнуудта мэдүүлээ. Вашингтоной эзэрхэг түримхэй милитарис политикые дэмжэн абхуулха зорилгоор Холбоото Штадуудай хараа шугамые эб найрамдалай хэрэгтэ аюултай гэжэ тоолодог политическэ ажал ябуулагшадта тэрэ бүдүүлиг баалалта хэһэн байха юм. США-гай политикые али болохоор сагааруулха арга зам бэдэрһэн американ вице-президент Женевэдэ боложо байһан хөөрэлдөөнэй урагшагүйдэл[...]

АФРИКАДАХИ БАЙДАЛДА АЮУЛ ТОХЁОЛ[...]

Африкада дайнай һүжэржэ болохо эгээл аюултай газар Чад болонхой. Холбоото Штадуудай, Франциин ба Израилиин ямаршье нюуса далдагүйгөөр дурсагдагша ороной дотоодын хэрэгүүдтэ хамаардаг болоһоной һүүлээр Чадта, тэрээн шадархи байдал орёо бэрхэшээлтэй боложо байна. Чадта харша ябуулганууд эли: эндэхи урдын колонизаторнууд ба американ империалистнууд Чадые Африкын түбтэхи байдалые һандарган һүйдхэхэ арга нүхэсэл гэжэ харана.

1960 оной августада бэеэ даанхай Чад гэжэ гүрэнэй мүндэлһэн тухай соносхолой үшөө замхаагүй байхада Баруун оронуудай тагнуулай албан энэ республикада угай отогой ба шажан мүргэлэй үндэһэ һуури дээрэ хемороото байдал үүдхэһэн, тэрэнь һүүлэй һүүлдэ граждан дайн болотороо һүжэрэнхэй. Дурсагдагша албанайхид мүнөөшье 4 миллион хүн зонтой энэ ороной национальна нэгэдэлдэ һаад түбэг татаһан зандаа. Африкын нэгэдэлэй организациин (ОАЕ) туһаламжаар Чадай сэрэгэй политическэ 11 бүлэгэй түлөөлэгшэд 1979 оной августада Чадай национальна сүлөөрэлгын фронтын хүтэлбэрилэгшэ Гукуни Уэддей гэгшээр толгойлогдоһон шэлжэн оролгын правительствые байгуулха тухай хэлсээндэ гар табиһан гээшэ.

Хэрбээ океанай саанаһаа харата ябуулгын хэгдээгүй гээшэ һаа, Лагоста абтаһан тэрэ хэлсээн шуһата тэмсэлые зогсоохо талаар шиидхэхы шата боложо магад байһан. Нёдондо жэлэй зун оборонын министр байһан Хиссен Хабре гэгшэ өөрыгөө гүрэниие толгойлогшоор соносхожо, Гукуни Уэддейе засагай хүтэлбэриһөө зайсуулһан байха юм. США-гай ба тэдэнэй союзнигуудаар дэмжэгдэһэн Хабрейн сэрэгүүд Суданай газар дээрэһээ добтолго хэжэ, Нджамен ба бусад городуудые эзэмдээ һэн. Гукуни Уэддей өөрынгөө резиденциие республикынгаа хойто зүгтэхи Бардаи хото абаашаһан юм. Шэл[...]

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.50 — «Царская милость»—фильм-зүжэг. 11.15—«Дуунууд, романс, вальс». 11.50—Телеочерк. 12.30—Түбэй телевидениин ба бүхэсоюзна радиогой хүүгэдэй Ехэ хоорой фольклорно ба хатарай бүлэгүүдэй концерт. 13.00 — Шэнэ һонин. (13.05 час хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—«80-яад онуудай коммунистнууд» — баримтата фильмүүд. 16.25—«Тимур и его команда» — үхибүүдтэ фильм (1-дэхи сери). 17.30—«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 18.00—«Саяан»—хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 18.30—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.00—КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор бригадна аргаар ажалаа эмхидхэлгые хүгжөөхэ тухай очерк. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн В. С. Костин, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат Н. М. Ершова СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, Социалис Ажалай Геройнууд А. Н. Поздняков, М. Д. Полещук, Н. В. Прихно гэгшэд хабаадаха. 19.30 — Баримтата фильм. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Мультфильмүүд. 20.25—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 20.55—«Девушка спешит на свидание»—кинокомеди. 22.00 — «Время». 22.35—«Поет Эрнст Буш» — гурбан серитэй баримтата фильм. 1-дэхи фильм. (ГДР). 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 10.05 — «И тогда ты вернешься...» — уран һайханай фильм. 11.05—«Буратиногой выставкэ». 11.30 — Мультфильм. 11.55—«В верховьях Енисея» — баримтата фильм. 12.05 — Француз хэлэн. 12.35—«Анискин и Фантомас» — үхибүүдтэ фильм (1-дэхи сери). 13.40—А. Дворжак. «7-дохи номерой ре-минор симфони». 14.20 — Баримтата фильм. Футболистнуудай «Динамо» (Минск) команда тухай. 14.50—Фильм-концерт. 15.20—«Һанана гүш, нүхэр».

Улаан-Үдэ. 16.25 — Соносхолнууд. 16.35 — Баримтата фильм. 17.30 — Манай айлшад

Москва. 18.00—«Шатарай һургуули». 18.30 — Мордвагай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай «Умарина» гэжэ ансамблиин концерт.

Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15—Баримтата фильм. 21.30—Болгариин эстрадын артистнуудай концерт. 22.00—«Время». 22.35 — «Ультиматум Матильды или кто написал «Домового?» — уран һайханай фильм.

Правда Бурятии

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Партийна журам» — түрүү бэшэг. «Хүлеэжэ байнгүй ногоогоо сабшажа эхилхэ» — Н. Дегтярёвой статья. «Республикын ажалай эршэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Бүхы партиин хэрэг» — КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй материалнуудые шудалха жэшээтэ түсэб. «Үйлэдбэриин аша урэ дээшэлүүлхэ шэглэлтэйгээр» — С. Убеевэй статья. «Гоё һайханай эхин» — О. Кедровой статья. «Амтан эдеэ бариит!» — Н. Мартынова, Э. Калекина, Л. Игумновагай шалгалтын материал. «Правда Бурятии» газетэдэ харюусана»—суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Бадма сэсэгэй һалбархада» —Б. Дамбаринчиновагай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа абтаһан тобшо һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-65, информации—2—60—91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография [...]ственного комитета Бурятской [...] делам издательств полиграфи[...] ной торговли. г. Улан-Удэ, ул. [...] Н-03523. Заказ № 160. Инд[...]